СОВ. СТРОИТ. И ПРАВА
3 1.12 38 2

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ЗВЯЗДА

Орган ЦК і МККП(б)Б, ЦВК і СНК БССР

№ 80 (5754) | 6 красавіка 1937 г., аўторак | ЦАНА 10 КАП.

Пролетарыі ўсіх краін, злучайцеся!

„...толькі ў абстаноўцы адкрытай і чэснай самакрытыкі можна выхаваць сапраўды большэвіцкія кадры, можна выхаваць сапраўдных большэвіцкіх лідэраў“.

(З заключнага слова таварыша Сталіна на Пленуме ЦК ВКП(б) 5 сакавіка 1937 г.)

ДАБ'ЕМСЯ СТАЛІНСКАГА ЎРАДЖАЮ

«Звязда» днямі апублікавала тры важныя дакументы. У іх устанаўліваецца парадак, тэрміны і парафнныя нормы здачы зярна і бульбы дзяржаве калгасамі і аднаасобнікамі, стаўкі натураплаты работы МТС, а таксама план кантрактацыі льну і канапель.

Гэтыя пастановы накіраваны на далейшае ўмацаванне калгасаў і з'яўляюцца выражэннем сталінскіх клопатаў аб калгасніку, аб росце яго заможнасці. Апублікаванне іх вясной, перад сяўбой стварае яснасць, стабільнасць. Кожны калгас, калгаснік і аднаасобнік, прыступаючы да сяўбы, можа папярэдне скласці план развіцця сваёй гаспадаркі, ведаць, з якімі рэзультатамі ён закончыць гаспадарчы год. Усё гэта дае магчымасць ужо зараз прыняць усе меры да таго, каб павялічыць кошт працадня. Для гэтага патрэбна толькі адно: падлічыць свае магчымасці, даложыць іх калгаснікам і мабілізаваць іх на выкарыстанне ўсіх сваіх рэсурсаў.

У 1937 годзе дзяржава дае велізарныя льготы калгасам. У параўнанні з мінулым годам зніжаны сярэднія нормы здачы зярна дзяржаве на 30 проц., гэта значыць амаль на адну трэць. Зніжаны таксама дзейнічаючыя стаўкі натураплаты работы МТС. З усіх калгасаў і аднаасобных гаспадарак зняты недоімкі, якія лічацца за імі па кантрактацыі льну ўраджаю 1936 года. Адначасова з гэтым адтэрмінавана запазычанасць гэтых гаспадарак па выданых грашовых авансах па кантрактацыі льну і льнасемя з ураджаю 1936 года да 15 лістапада 1937 года.

Урад, прадастаўляючы вялікія льготы калгасам, патрабуе, аднак, ад кожнага калгаса поўнага і своечасовага выканання ім сваіх абавязкаў перад дзяржавай. Забараніўшы Ўпаўнаважанаму Камітэта загатовак браць штрафы з калгасаў і тым знішчыўшы выпадковасць, урад абавязаў суд штрафаваць калгасы, злосна не выконваючыя сваіх абавязацельстваў перад соцыялістычнай дзяржавай рабочых і сялян.

Трэба забяспечыць растлумачэнне гэтых дакументаў кожнаму калгасніку і аднаасобніку, арганізаваць іх на барацьбу за сталінскі ўраджай. Кожнаму аднаасобніку трэба растлумачыць, што заможнае жыццё магчыма толькі ў калгасе; кожнаму калгасніку павінна быць растлумачана, што яго працадзень будзе тым паўней і тым каштоўней, чым больш чэсна і прадукцыйна ён будзе працаваць.

Самая адказная праца — гэта праца вясной. Ад таго, як падрыхтуюць поле, якое прыгатуюць насенне, як узаруць і пасеюць, залежыць ураджайнасць соцыялістычных палёў. Высокага ўраджаю можна дабіцца толькі настойлівай большэвіцкай барацьбой.

Мы маем усе ўмовы для атрымання ў гэтым годзе самага высокага ўраджаю. На калгасныя палі вышлі ў гэтую вясну тысячы новых трактараў і іншых складаных сельскагаспадарчых машын. У рэспубліцы ёсць насенне, каб засеяць усю плошчу пахаці. Тым калгасам, у якіх нехапае свайго насення, дзяржава адпусціла ссуду. Адпушчана для калгасаў шмат мінеральных угнаенняў.

Значыць, усё залежыць цяпер толькі ад саміх калгасаў і калгаснікаў. Справа заключаецца ў тым, што трэба добраякасна правесці веснавую сяўбу, потым клапатліва дагледзець пасевы, своечасова і без малейшых страт правесці ўборку і абмалот ураджаю, своечасова разлічыцца з дзяржавай па абавязковых пастаўках.

Наша рэспубліка ўступіла ў самы адказнейшы перыяд пасеўнай кампаніі. Дорага кожная мінута. Малейшая нават зацяжка, малейшыя непаладкі ў рабоце на сяўбе могуць прывесці да паніжэння ўраджайнасці. Работа на пасеўнай павінна праходзіць без малейшай затрымкі. Сяўбу яравой пшаніцы, ячменю і аўса трэба правесці не больш як у 9—11 рабочых дзён, а сяўбу па зяблiву — у 6—7 рабочых дзён.

Між тым многія калгасы, як відаць, не разумеюць усёй шкоднасці зацяжкі палявых работ і сяўбы. Аб гэтым гавораць шматлікія факты, на якія мы ўжо неаднаразова ўказвалі. Многія калгасы вышлі ў поле зусім непадрыхтаванымі, многія чагосьці чакаюць — не прыступаюць яшчэ да падрыхтоўкі глебы.

У Бешанковіцкім, напрыклад, раёне прыступілі да палявых работ толькі асобныя калгасы. Раён не забяспечыў сябе насеннем, не закончана ачыстка і праверка на ўсхожасць насення. Аб чым думаюць, на што спадзяюцца старшыня райвыканкома і сакратар райкома Бешанковіцкага раёна?

Такое-ж становішча ў Ветрынскім, Асвейскім, Мсціслаўскім, Расонскім, Полацкім і ў радзе іншых раёнаў. Вельмі марудзяць гэтыя раёны з разгортваннем палявых работ. Кіраўнікі раённых арганізацый і самі калгасы ўсё яшчэ вельмі мала клапоцяцца аб добраякасным правядзенні веснавой пасеўнай кампаніі, аб павышэнні ўраджайнасці.

А вазьміце нашы паўднёвыя раёны. Тут павінна ўжо праводзіцца масавая сяўба. Аднак у раёнах Мозыршчыны, напрыклад, усё яшчэ ідуць размовы аб падрыхтоўцы да сяўбы. Тут яшчэ і аграномы сядзяць у канцылярыях за складаннем агратэхнічных правіл.

Велізарнейшае значэнне ў павышэнні ўраджайнасці мае сяўба радковымі сеялкамі. А вось у Жыткавіцкім, Лельчыцкім, Мозырскім і Даманавіцкім раёнах ігнаруецца радковая сяўба. У калгасах гэтых раёнаў шмат ёсць конных сеялак, але яны не выкарыстоўваюцца. Сяўбу тут праводзяць уручную.

Дрэнна працуюць машынатрактарныя станцыі. Трактары многіх МТС з першага дня палявых работ робяць прастоі. Напрыклад, 10 трактароў Лельчыцкай МТС спыніліся на полі толькі таму, што яны нядобраякасна адрамантаваны. 9 трактароў Полацкай МТС стаяць яшчэ неадрамантаванымі. Дрэнна падрыхтаваліся да сяўбы ўсе тры МТС Бешанковіцкага раёна. У Бешанковіцкай МТС 3 трактары ЧТЗ стаяць яшчэ неадрамантаванымі. Бачэйкаўская МТС не забяспечыла сябе гаручым.

Наркомзем павінен неадкладна ліквідаваць гэтыя недахопы ў падрыхтоўцы МТС да пасеўнай. Неадкладна трэба ліквідаваць усе недахопы ў падрыхтоўцы і правядзенні веснавой пасеўнай кампаніі. Для гэтага трэба выкарыстаць кожную мінуту.

Напамінаем, што кіраўнікі акруговых і раённых партыйных і совецкіх арганізацый нясуць велізарнейшую адказнасць перад партыяй, перад усёй совецкай краінай за правядзенне веснавой пасеўнай кампаніі, за павышэнне ўраджайнасці. Нельга займацца зараз рознымі разважаннямі і пісаннем толькі пастаноў і рэзалюцый аб сяўбе. Зараз трэба быць у калгасе, у брыгадзе і кіраваць сяўбой, дапамагаць калгаснікам.

Калгаснікі і калгасніцы павінны прыкласці ўсе свае сілы, энергію, вопыт на паспяховае правядзенне веснавой пасеўнай кампаніі. Веснавую сяўбу патрэбна правесці так, каб у гэтым годзе атрымаць сталінскі ўраджай. Шырэй вопыт стаханаўцаў сельскай гаспадаркі — перадавікоў высокіх ураджаяў! Шырэй соцыялістычнае спаборніцтва на калгасных палях за сталінскія 7—8 мільярдаў пудоў хлеба!

ТРАКТАРЫ ПРАСТОЙВАЮЦЬ

Перадавыя калгасы Мозырскай акругі распачалі масавую сяўбу ранніх зернавых культур. Засеяна ўжо каля 5 тысяч гектараў.

Здавалася-б, што сабраўшыся ў такі перыяд на акруговую нараду, загадчыкі райземаддзелаў, дырэктары МТС і старшыя аграномы павінны былі гаварыць не толькі аб тым, як іх раёны рыхтуюцца да сяўбы, але і аб тым, як разгортваюцца палявыя работы ў калгасах.

Аднак гэтыя важнейшыя пытанні выпалі з-пад увагі кіраўнікоў райземаддзелаў і МТС. Яны ўсё яшчэ заняты падрыхтоўкай да сяўбы, а кіраўніцтва палявымі работамі пусцілі на самацёк. У сваіх выступленнях на нарадзе яны прызнаваліся, што падрыхтоўку да сяўбы праспалі, што вясна застала іх знянацку. Якія практычна прыняты меры кожным раёнам для хутчэйшай ліквідацыі адставання, удзельнікі нарады аб гэтым не гаварылі.

Не гаварылася і аб тым, што ў радзе калгасаў у першыя дні палявых работ парушаюцца агратэхнічныя правілы. У Нараўлянскім раёне, напрыклад, у калгасах «Герой працы», «Комінтэрн» і інш. аруць небаранаванае зябліва, сеюць непратручаным насеннем, ігнаруюць радковую сяўбу. У Жыткавіцкім, Лельчыцкім, Мозырскім і Даманавіцкім раёнах ні адна конная сеялка не скарыстоўваецца на сяўбе. Сяўбу праводзяць уручную.

Ва многіх калгасах зусім дрэнна абстаіць справа з арганізацыяй працы. Калгаснікі ў брыгадах працуюць скопам. А ў радзе калгасаў зусім ліквідавалі брыгады, як сталыя вытворчыя адзінкі. Няма індывідуальнай здзельшчыны.

Усе гэтыя недахопы не выклікаюць у раённых кіраўнікоў, у прыватнасці загадчыкаў райземаддзелаў і дырэктароў МТС, асаблівай трывогі. Яны па-ранейшаму займаюцца толькі гаварыльняй аб сяўбе, і не бачаць, што робіцца зараз на калгасных палях. Сяўба пачалася, а аграномы пакуль што сядзяць у канцылярыях і складаюць агратэхнічныя планы.

На нарадзе выявіўся вельмі непрыглядны малюнак работы трактарнага парка. З гаража ўсе трактары вышлі як быццам-бы спраўныя. Але не паспелі яны прайсці першую баразну, як многія з іх вышлі са строю. У Лельчыцкай МТС, напрыклад, назаўтра пасля выхаду ў поле спыніліся 10 трактароў з прычыны нядобраякаснага рамонту. І гэта ў той час, калі акты аб спраўнасці гэтых трактароў пасля рамонту падпісаны механікам Наркомзема БССР Каганам. Усе гэтыя трактары стаяць і дагэтуль таму, што яны патрабуюць паўторнага капітальнага рамонту.

У Козінскай МТС Мозырскага раёна вышлі са строю 4 трактары, у Нараўлянскай — 2. Прастойваюць многа трактароў з прычыны несвоечасовай дастаўкі на поле гаручага і змазачнага. У калгасе «10-ы З'езд Советаў» два трактары прастаялі больш трох дзён без гаручага.

Зусім зразумела, што ва ўсіх гэтых недахопах падрыхтоўкі і правядзення сяўбы вінаўны не толькі раённыя арганізацыі. Акруговы зямельны аддзел, акрвыканком і акругком партыі таксама праспалі падрыхтоўку да сяўбы. Не ўзяліся яны па-сапраўднаму за кіраўніцтва сяўбой і зараз, калі ўжо распачалася масавая сяўба ў калгасах.

ФРАЛОЎ.

НА 31 САКАВІКА ЗАСЕЯНА 5.766 тыс. ГЕКТАРАЎ

Зводка Наркомзема СССР, Наркомсаўгасаў і Наркомхарчпрома аб ходзе сяўбы яравых на 31-III-1937 года

(у тысячах гектараў).

Рэспублікі, краі і вобласці	Усяго пасеяна: Тыс. га	Усяго пасеяна: Проц. да плана	У тым ліку пасеяна: Калгасамі	У тым ліку калгасамі, абслуг. МТС	Аднаасобн. гасп.	Саўгасамі	У тым ліку саўгасамі: НКСаўгасаў	НКЗ СССР	НК харчпром
РСФСР	2027	3	1720	1641	4	303	209	39	37
Украінская ССР	2353	16	2175	2118	—	178	143	10	15
Беларуская ССР	5	0,2	5	3	—	—	—	—	—
Азербайджанская ССР	71	15	61	42	2	8	5	2	—
Грузінская ССР	90	12	74	38	12	4	—	1	—
Армянская ССР	37	12	35	22	2	—	—	—	—
Туркменская ССР	95	34	91	91	—	4	3	1	—
Узбекская ССР	563	30	511	379	5	47	24	20	—
Таджыкская ССР	167	29	162	72	1	4	1	3	—
Казахская ССР	240	4	218	186	1	21	15	4	2
Кіргізская ССР	118	14	107	50	—	11	7	1	3
Краі, вобласці і аўтаномныя рэспублікі РСФСР:									
Азова-Чорнаморскі край	1137	21	959	932	—	178	127	22	29
Далёкаўсходні край	—	—	—	—	—	—	—	—	0,05
Орджанікідзеўскі край	516	32	452	424	—	64	54	5	5
Варонежская вобласць	9	0,2	9	6	—	—	—	—	—
Курская вобл.	3	0,1	3	2	—	—	—	—	—
Сталінградская вобласць	99	3	98	98	—	1	1	—	—
Дагестанская АССР	33	12	24	19	4	5	4	1	—
Кабардзіна-Балкарская АССР	33	16	30	24	—	3	2	1	—
Калмыцкая АССР	12	9	12	10	—	—	—	—	—
Крымская АССР	165	43	115	114	—	50	19	10	3
Немцаў Паволжжа АССР	0,4	—	0,4	—	—	—	—	—	—
Паўночна-Осецінская АССР	3	3	3	2	—	—	—	—	—
Чэчэна-Інгушская АССР	17	6	15	10	—	2	2	—	—
Вобласці і аўтаномная рэспубліка УССР:									
Вінніцкая вобласць	276	15	274	262	—	2	—	—	2
Днепрапетроўская вобл.	836	34	798	798	—	38	33	3	2
Данецкая вобласць	184	10	154	153	—	30	20	—	—
Кіеўская вобласць	127	6	124	95	—	3	—	—	3
Одэская вобласць	713	34	616	615	—	97	87	6	4
Харкаўская вобласць	147	6	140	128	—	7	3	1	3
Чэрнігаўская вобласць	7	0,5	7	5	—	—	—	—	—
Малдаўская АССР	63	22	62	62	—	1	—	—	1
Вобласці Казахскай ССР:									
Алма-Апінская вобл.	11	—	11	—	—	—	—	—	—
Паўдн.-Казахстанск. вобл.	229	—	207	186	1	21	15	4	2
Усяго па СССР:	5766	6	5159	4642	27	580	407	81	57
% да плана	—	—	6	6	3	6	8	10	7
Было на 25-III-37 г.	2227	2	1957	1660	11	259	156	53	27
Было на 31-III-36 г.	9639	10	8300	7379	73	1266	744	137	171

Увага: наступныя краі, вобласці і аўтаномныя рэспублікі не прыступілі яшчэ да сяўбы: Заходне-Сібірскі край, Краснаярскі край; Усходне-Сібірская, Горкаўская, Заходняя, Іванаўская, Калінінская, Кіраўская, Куйбышэўская, Ленінградская, Маскоўская, Омская, Орэнбургская, Саратаўская, Свярдлоўская, Паўночная, Чэлябінская, Яраслаўская вобласці; Татарская, Башкірская, Бурат-Мангольская, Карэльская, Комі, Марыйская, Мардоўская, Удмурдская, Чувашская, Якуцкая АССР, Акцюбінская, Усходне-Казахстанская, Заходне-Казахстанская, Карагандзінская, Кустанайская, Паўночна-Казахстанская вобласці Казахскай ССР. Па Наркомхарчпрому не размеркавана па краях і рэспубліках 1058 гектараў.

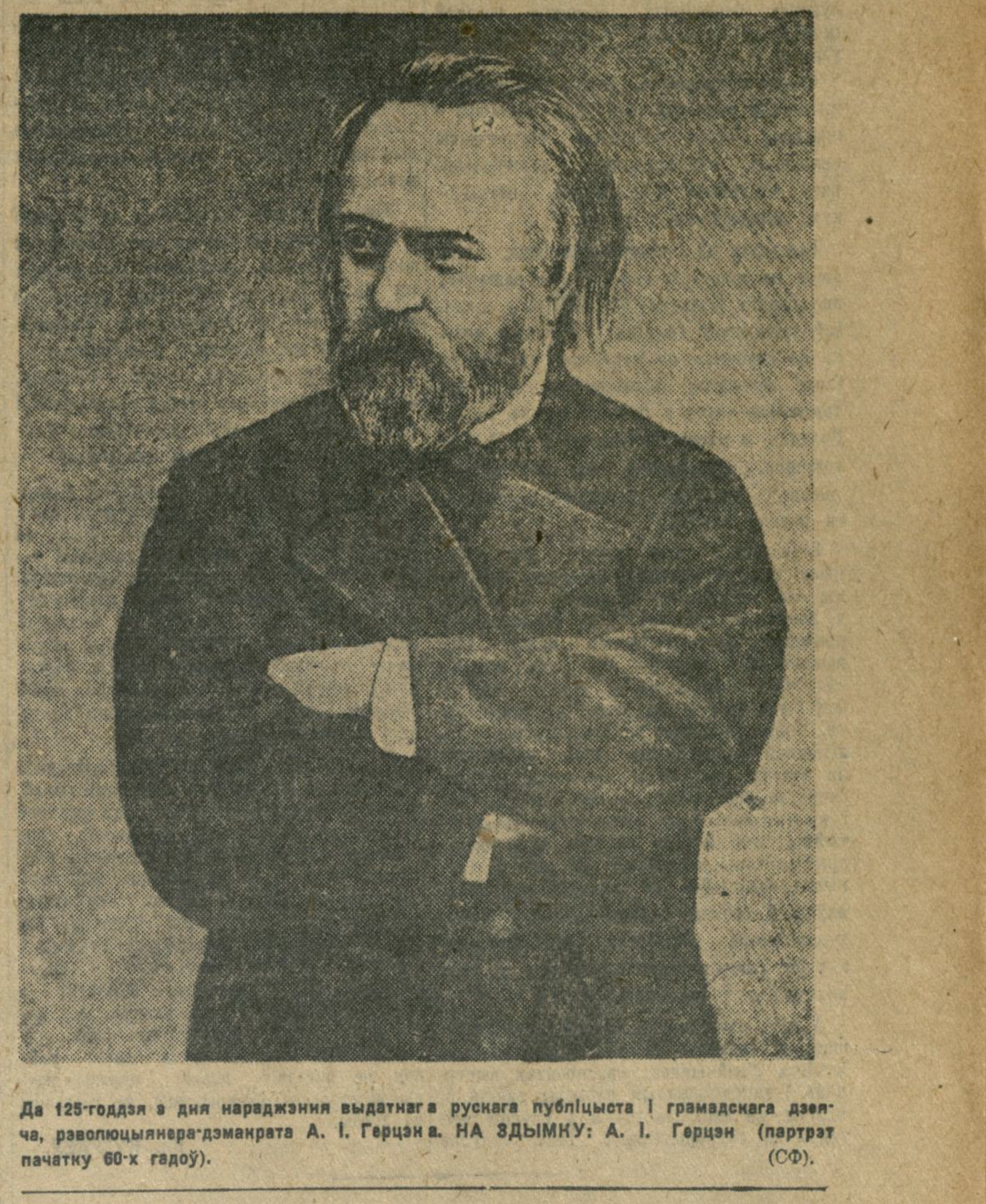

Да 125-годдзя з дня нараджэння выдатнага рускага публіцыста і грамадскага дзеяча, рэволюцыянера-дэмакрата А. І. Герцэна. НА ЗДЫМКУ: А. І. Герцэн (партрэт пачатку 60-х гадоў). (СФ).

ВЯЛІКІЯ АРКТЫЧНЫЯ ПЕРАЛЁТЫ

МЫС ШМІТА, 4 красавіка. (БЕЛТА). На сем сутак экіпаж самалёта «СССР-Н-120» затрымаўся ў заліве Краста (Берынгава мора). Сёння, праляцеўшы над вышынямі Анадырскага хрыбта, самалёт тав. Фарыха ў 8 гадз. 40 мін. раніцы апусціўся на мысе Шміта.

У часе пералёту самалёт трымаў двухбаковую сувязь з палярнымі радыёстанцыямі Чукоцкага поўвострава.

5 красавіка пры наяўнасці лётнага надвор'я тав. Фарых павінен вылецець на Уэлен — канечны пункт пералёту.

* * *

МАСКВА, 5 красавіка. (БЕЛТА). На трасе пералёту лётчыка Галавіна (Амдэрма — Зямля Франца-Іосіфа), згодна вестак, атрыманых у Галоўным кіраўніцтве паўночнага морскага шляху, стаіць неспрыяльнае надвор'е.

У раёне Зямлі Франца-Іосіфа — няўстойлівае надвор'е. Экіпаж самалёта «СССР-Н-166» з вялікім нецярпеннем чакае змянення надвор'я.

ВЫШЭЙ РЭВОЛЮЦЫЙНУЮ ПІЛЬНАСЦЬ, ШЫРЭЙ БОЛЬШЭВІЦКУЮ САМАКРЫТЫКУ!

НА СХОДАХ АКТЫВА ГАСПАДАРНІКАЎ

НАРКОМЛЕГПРОМ

Учора пачаўся сход актыва наркамата лёгкай прамысловасці БССР. На сходзе прысутнічала 200 чалавек партыйных і непартыйных большэвікоў — кіруючых работнікаў наркамата, трэстаў, кіраўнікоў і стаханаўцаў прадпрыемстваў.

Даклад аб выніках Пленума ЦК ВКП(б) зрабіў нарком лёгкай прамысловасці БССР тав. Георгадзе. Даклад быў далёка не самакрытычным. Крытыкуючы кіраўнікоў трэстаў і прадпрыемстваў за вузкае дзялянцтва, бяклопатнасць і адрыў ад мас, што прывяло да беспакаранага арудавання на прадпрыемствах на працягу доўгага часу шкоднікаў, дыверсантаў, подлых ворагаў народу — трацкістаў (шчацінны камбінат, швейная фабрыка імя Дзержынскага і «Сцяг індустрыялізацыі», шклозавод «Кастрычнік», новабарысаўскі і інш.) — тав. Георгадзе вельмі нерашуча і неахвотна гаварыў аб недахопах у рабоце наркамата і яго кіраўнікоў. Калі справа дайшла да самакрытыкі, дакладчык абмяжоўваўся толькі агульнымі фразамі накшталт: «і мы таксама вінаваты» «мы недастаткова рэагавалі» і т. п.

Нічога не сказаў дакладчык аб адарванасці многіх кіраўнікоў прадпрыемстваў ад партыйнага жыцця. Гэту адарванасць з усёй яснасцю пацвярджаюць вынікі выбараў парткомаў у радзе партарганізацый. У Менску, напрыклад, не выбраны ў члены парткома дырэктар шчотачнай фабрыкі Гасілоўскі, дырэктар фабрыкі імя Фрунзе Рамановскі. Тав. Георгадзе палічыў магчымым нават не ўпамянуць аб гэтых фактах, забыўшы словы таварыша Сталіна, «што самі гаспадарчыя поспехі, іх трываласць і працяжнасць цалкам і поўнасцю залежаць ад поспеху партыйна-арганізацыйнай і партыйна-палітычнай работы, што без гэтай умовы гаспадарчыя поспехі могуць аказацца пабудаванымі на пяску» (з даклада таварыша Сталіна на Пленуме ЦК ВКП(б)).

Спрэчкі, якія пачаліся ўчора-ж, ідуць таксама на нізкім узроўні. Ужо у першым выступленні (старшыні ЦП саюза швейнікаў Клябанава) сквазіла жаданне крытыкаваць толькі другіх і толькі для віду крануцца «злёгку» сваіх уласных недахопаў. Зусім правільна крытыкуючы гаспадарнікаў і наркамат за адсутнасць дастатковай увагі да тэхнікі безапаснасці і аховы працы на прадпрыемствах, ён аб самім профсаюзе «адважыўся» толькі сказаць: «Магчыма і мы вінаваты». Яму кінулі рэпліку: «Не магчыма, а пэўна».

С. ГАЛКІН.

НАРКОММЯСЦПРОМ

Учора ў Доме тэхнікі адкрыўся сход актыва наркамата мясцовай прамысловасці БССР. У рабоце схода прымаюць удзел 220 чалавек: работнікі наркамата, дырэктары трэстаў, прадпрыемстваў, партыйныя і профсаюзныя работнікі, стаханаўцы.

Даклад аб выніках Пленума ЦК ВКП(б) і задачах прамысловасці зрабіў нарком мясцовай прамысловасці тав. Балцін. У першай палове даклада ён заняўся агульным пераказам даклада і заключнага слова таварыша Сталіна на Пленуме ЦК ВКП(б). Другая палова — была выключна дзялянцкай. Дакладчык заняўся рэгістрацыяй безлічнага мноства прыкладаў аб дрэннай рабоце прадпрыемстваў, невыкананні плана. Але-ж ніякіх палітычных вывадаў ён не зрабіў, не мабілізаваў актыў на павышэнне рэволюцыйнай пільнасці.

За сваю трох з паловай гадзінную прамову тав. Балцін мімаходам толькі напамянуў аб стаханаўскім руху, аб рабоце самога апарата наркамата, дзе больш чым дзе развіты сямейнасць і бюракратызм.

Прамоўца па сутнасці не мабілізаваў удзельнікаў актыва на далейшую перабудову прамысловасці ў святле рашэнняў Пленума ЦК ВКП(б).

У канцы ён гаварыў аб значэнні самакрытыкі, горача заклікаў гаспадарнікаў да яе разгортвання, хоць сам быў у гэтай частцы вельмі скуп.

Калі спрэчкі пойдуць на такім-жа ўзроўні, як і даклад, сход актыва можа аказаць мясцовай прамысловасці мядзвежую паслугу.

ТУРЭЦКІ.

ДНЕПРА-ДЗВІНСКАЕ РАЧНОЕ ПАРАХОДСТВА

4 дні праходзіў сход партыйнага і гаспадарчага актыва Днепра-Дзвінскага рачнога параходства па выніках лютаўскага Пленума ЦК ВКП(б). Сход пачаўся дакладам начальніка параходства т. Абухава.

З даклада Абухава цяжка было зразумець, хто з'яўляецца начальнікам параходства. Ён амаль кожны сказ, асабліва там, дзе ішла справа аб агіднасцях у параходстве, пачынаў словамі:

— У вашым параходстве.

Бачыце, Абухаў у Гомелі толькі паўтара месяца і таму ён тут не прычым, справа параходства яго не датычыць.

Такія адносіны па меншай меры незразумелы. Незразумелым з'яўляецца, чаму Абухаў старанна абыходзіў усе вострыя вуглы і нікога не задзяваў у сваім выступленні. Абухаў не сказаў і аб тых агіднасцях, за якія ўжо ён павінен непасрэдна адказаць.

За якія-небудзь 10 дзён ад пачатку навігацыі было 15 аварый суднаў, што з'яўляецца прамым вынікам шкодніцтва.

Пры Абухаве было зроблена яўнае злачынства. Земмашыну № 5 напярэдадні самага лёдаходу перавезлі ў Новабеліцу, патраціўшы на гэта 25 тыс. рублёў, у той час як праз 5 дзён гэту машыну без усякіх затрат можна было-б перавезці ў Новабеліцу, бо рака к гэтаму часу вызвалілася ад лёду. Да гэтага часу не скончан рамонт суднаў: 6 паравых суднаў і 31 непаравое судно. Усё гэта ўмаўчаў Абухаў у сваім дакладзе.

Выступіўшы тав. Шкляраў гаворыць:

— На гомельскім суднарамонтным заводзе доўгі час арудвалі трацкісты на чале з дырэктарам завода Агурак. Яны планавалі рамонт суднаў так, што рамонт не мог быць закончан да пачатку навігацыі. Так яно і здарылася. На сёнешні дзень у затонах параходства стаіць шмат суднаў яшчэ неадрамантаваных. Да гэтага часу ў параходстве працуюць на адказных работах саўдзельнікі контррэволюцыянера Галаванава.

Тав. Кісельгоф прыводзіць факты, якія паказваюць, што палітаддзел параходства не звяртаў ніякай увагі на сігналы нізавых партарганізацый аб тым, што параходства засмечана ворагамі.

Падводзячы вынікі схода, трэба сказаць, што на гэтым сходзе толькі пачалася сапраўдная крытыка і самакрытыка. Днепра-Дзвінскаму параходству, у прыватнасці яго палітаддзелу, неабходна зараз у сваёй штодзеннай рабоце разгортваць гэту крытыку і самакрытыку, забяспечыўшы поўную мабілізацыю воднікаў на ліквідацыю вынікаў шкодніцтва ў Днепра-Дзвінскім параходстве.

ЧЫКУН.
РАДЗЬКО.

Я. КОЛАС

ПАРАДА

(Прысвячаецца Мусаліні)

Злезь ты, Мусаліні,
Фашыстоўскі рэбе,
З даху, не псуй гонт:
Ты не ў Абісініі,
Не ў Адыс-Абебе —
Тут народны фронт!
Кінь пустыя мары,
Псеўдо-цэзар новы,
Кінь іржавы меч:
З-пад Гвадалахары,
Як і з-пад Кардовы,
Дучу гоняць прэч.

Ды яно-ж не дзіва,
Бо які ты ў чорта
Цэзар, Ганібал?
Збіт твой нос, як сліва,
І твае кагорты
Даюць «махен-драл».
Дык не лезь нахрапам,
Не чытай трактатаў
Пра вайну, палон.
Лепш на ўцеху папам
Ты спявай кантаты
Ды еш макарон.

4/IV. 1937 г.

СПРАВАЗДАЧНА-ВЫБАРЧЫЯ СХОДЫ ПЯРВІЧНЫХ ПАРТЫЙНЫХ АРГАНІЗАЦЫЙ

ВЫБАРАМІ КІРАВАЦЬ АПЕРАТЫЎНА І КАНКРЭТНА

Выбары парторганаў у асобных пярвічных партарганізацыях Полацка паказваюць, што крытыка і самакрытыка недахопаў у рабоце як пярвічных партарганізацый, так і раённых і акруговых кіруючых партыйных, савецкіх органаў праходзіць на вельмі нізкім палітычным узроўні.

Самазаспакоенасцю, вузкім дзяляцтвам, імкненнем замазаць сур'ёзныя недахопы і прарывы —былі насычаны справаздачы некаторых дакладчыкаў і выступленні раду комуністаў (Леспрамгас, педтэхнікум, акрвыканком і т. д.).

Гаворачы аб партарганізацыях, якія яшчэ не зразумелі гістарычных рашэнняў лютаўскага Пленума ЦК ВКП(б) і дакладаў таварышоў Сталіна і Жданава, нельга не спыніцца на пярвічнай партарганізацыі полацкага акрвыканкома. Гэта арганізацыя—адна з буйнейшых ва ўмовах Полацка, а члены партыі, якія ў ёй знаходзяцца, адказваюць за рад вельмі важных участкаў гаспадарча-палітычнага жыцця акругі.

Здавалася-б што гэтым комуністам перш за ўсё належала ўскрыць прычыны тых сур'ёзных прарываў, якія ёсць у рабоце іх аддзелаў, і з большэвіцкай праматою раскрытыкаваць працу акрвыканкома і кожнага комуніста, якім-бы «вялікім» чалавекам у акрузе ён ні быў. Але гэтага, на жаль, не атрымалася. Дабрадушнасцю, бясклопатнасцю, палітычнай блізарукасцю былі прапітаны, як даклад сакратара парткома (ён-жа сакратар акрвыканкома) тав. Браўдэ, так і выступленні раду комуністаў. Антыпартыйны тэзіс Браўдэ аб тым, што цяжка прыстасаваць партработу да работы акрвыканкома, доўгі час спакойна культываваўся ў сценах акрвыканкома. Факты падхалімства, угодніцтва, сямейственасці з усёй асцярожнасцю абходзіліся ці ўсяк змякчаліся ў спрэчках.

А чаго варта такая заява выступаўшага ў спрэчках загадчыка акрана—комуніста Лісейчыкава: «экспромтам выступаць і імправізаваныя прамовы рабіць я, наогул, не магу, за гэтым я ўпусціў пытанне аб самакрытыцы». Гэта заяўляе кіраўнік важнейшага ўчастка, як народная асвета, і гэта тады, калі доўгі час трацкісцкія і нацдэмаўскія элементы знаходзілі сабе прытулак у падпарадкаваных т. Лісейчыкаву ўстановах. Не менш характэрным было і выступленне т. Грышанава—загадчыка акрза, які, крытыкуючы апалітычны, дзялецкі даклад Браўдэ, ні слова не сказаў аб сваёй рабоце, аб мабілізаванасці апарата акрза на правядзенне веснавой сяўбы і іншых гаспадарчых мерапрыемстваў.

Тав. Свірыдаў, заклікаючы да крытыкі і самакрытыкі, у той-жа час дадаваў к гэтаму: «Бачыце, Зельманаў (прадстаўнік РК, ён-жа рэдактар акруговай газеты) не задаволен, што не крытыкуюць Свірыдава», у той час, калі на т. Свірыдаве, як кіраўніку акрвыканкома, ляжаў абавязак, шляхам разгортвання рэзкай большэвіцкай самакрытыкі прымусіць загаварыць большэвіцкім языком і іншых таварышоў.

Відаць, у акрвыканкоме глыбока ўкаранілася традыцыя — не пакрыўдзіць адзін аднаго, а, зразумела, што гэта вядзе да сямейственасці і ідыёцкай хваробы — бясклопатнасці, а сямейная абстаноўка, як гэта падкрэслівае ў сваім заключным слове на Пленуме ЦК ВКП(б) правадыр народаў таварыш Сталін: «стварае спрыяючае асяроддзе для вырошчвання падхалімаў, людзей, пазбаўленых пачуцця сваёй годнасці і таму не маючых нічога агульнага з большэвізмам».

Полацкі РК КП(б)Б, абмяркоўваючы ход выбараў пярвічных партарганізацый, адзначыў нездавальняючае разгортванне крытыкі і самакрытыкі, адсутнасць палітычнай завостранасці і мабілізацыі партыйных мас вакол важнейшых пытанняў партыйна-палітычнай работы, высунутых у рашэннях лютаўскага Пленума ЦК ВКП(б) і дакладах таварышоў Сталіна і Жданава. Аднак, штодзенная аператыўнасці ў кіраўніцтве выбарамі з боку РК КП(б)Б, які распалагае матэрыяламі аб становішчы той ці іншай арганізацыі, яшчэ няма. Райком не паставіў перад партарганізацыямі пытанне аб крытыцы, не глядзячы на асобы.

Вл. КУДРАЕЎ.

Работніцы менскай кандытарскай фабрыкі «Комунарка» арганізавалі сістэматычныя заняткі па вывучэнню даклада таварыша Сталіна на Пленуме ЦК ВКП(б). НА ЗДЫМКУ: агітатар фабрыкі тав. Сідарэнка за чыткай даклада таварыша Сталіна.
Фото Я. Салавейчыка.

ДА ГОЛАСУ КОМУНІСТАЎ НЕ ПРЫСЛУХОЎВАЛІСЯ

Фрэйдзін—дырэктар магілеўскага скурзавода імя Сталіна—аказаўся двурушнікам, апекуном трацкістаў. Ён займаўся сістэматычным вочкаўцірацельствам на заводзе. Для таго, каб рапгй адрапартаваць раённым арганізацыям аб выкананні плана, ён ішоў на яўнае жульніцтва — залічаў у выпушчаны тавар той, які яшчэ знаходзіўся ў працэсе апрацоўкі. У гэтых сваіх рапартах, наперакор сапраўднасці, ён пісаў, што ліквідаваны брак. Ніхто з раённых арганізацый не падумаў хоць раз праверыць правільнасць зводак і рапартоў.

Сакратар парткома Кагаaccount...

Сакратар парткома Кагаnoўскі, які ведаў аб вочкаўцірацельстве і меў рад сігналаў аб гэтым, не выкрыў антыпартыйную практыку дырэктара. Ды як яму было выкрываць дырэктара, калі ён сам заразіўся гэтай хваробаю і пачаў пісаць яўна хлуслівыя адчоты райкому партыі аб бліскучай пастаноўцы партыйнай работы. Райком слепа верыў усім гэтым папяровым самаўсхваляючым данясенням і на аснове іх стварыў заводу хлуслівую славу, як перадавому па гаспадарчай і палітычнай рабоце. Райком не цікавіўся сапраўдным становішчам на заводзе. Адсутнасць крытыкі і самакрытыкі прывялі да таго, што партарганізацыя не змагла своечасова выкрыць ворагаў народу, прабраўшыхся на завод, не выкрыла твар двурушніка Фрэйдзіна. У аддзелачным і зольным цэхах чыёйсьці варожай рукой зрываліся насценгазеты, але ніхто на гэта не рэагаваў. Партком не зацікавіўся высвятленнем віноўнікаў.

Усё гэта абышоў у сваёй справаздачы сакратар парткома т. Кагаnoўскі.

Да сігналаў комуністаў не прыслухоўваліся ні партком, ні раённыя арганізацыі. Так, кандыдат партыі Рухман яшчэ ў маі месяцы 1936 года падаў заметку ў раённую газету «Комунар Магілеўшчыны» аб недахопах на заводзе, аб вочкаўцірацельстве дырэктара і сакратара парткома, указваў канкрэтна на ілжыва складзены рапарт аб выкананні плана. Але рэдактар газеты т. Брылон яму адказаў:

— Артыкул твой добры, але змясціць мы яго не можам. Нельга падрываць аўтарытэт завода, мы-ж яго ўвесь час хвалім.

Праз некаторы час завод наведаў прадстаўнік КПК тав. Макарэвіч. Тав. Рухман падаў яму копію гэтай заметкі. Але што з гэтага выйшла? 25 снежня мінулага года тав. Рухман атрымаў паведамленне, што матэрыял яго пераслан у райком партыі тав. Клімчуку. На гэтым справа і заглохла.

Сакратар парткома адарван ад партыйнай арганізацыі, ад рабочых. Ён рэдка бывае ў цэху, ні разу не быў у комуністаў на кватэры. Ён ні разу не цікавіўся палітычным і культурным ростам кандыдатаў партыі, якія адстаюць і патрабуюць сур'ёзнай дапамогі.

Рад комуністаў крытыкавалі нікудышнюю сістэму кіраўніцтва райкома партыі.

Сакратар райкома тав. Клімчук, калі зрэдку і бываў на заводзе, то размаўляў толькі з кіраўнікамі. Рабочыя хацелі яму многа расказаць аб недахопах, але вакол яго заўсёды знаходзіліся Фрэйдзін і Кагаnoўскі. Крытыкаваць у іх прысутнасці рабочыя не адважваліся. Усё гэта спрыяла рабоце ворагаў, прабраўшыхся на завод.

Комуністы таксама крытыкавалі кіраўніцтва Наркамата і трэста. Наркамат давяраў очкаўцірацельскім зводкам дырэктара. Дырэктар трэста Карандзей яшчэ ні разу не быў на заводзе. Распараджэнні, якія выходзяць з трэста, выклікаюць сумненне, ці не сядзяць там людзі, якія свядома шкодзяць. Вось паступіла адтуль распараджэнне: выпусціць 10 тон вінтавой падэшвы для гомельскай фабрыкі. А на самой справе гэтай фабрыцы зусім непатрэбна такая падэшва. Трэст рассылае нягодную спецоўку для рабочых мокрых цэхаў, ад чаго яны часта захворваюць.

Жорсткую крытыку трэба ўлічыць як кіраўнікам раённай партарганізацыі так і Наркомлегпрому.

Р. ДОДЗІН.

ДА ЧАГО ДАВОДЗІЦЬ ІДЫЁЦКАЯ ХВАРОБА—БЯСКЛОПАТНАСЦЬ

Сход партарганізацыі ЦС Асо паказаў наяўнасць у арганізацыі махровага падхалімства, чынапачытання, грубейшага заціску самакрытыкі, якія прывялі да прытуплення класавай пільнасці. І як вынік гэтага—у партарганізацыі і апараце ЦС Асо дзейнічалі шпіёны, тралкісты.

Не глядзячы на меўшыеся ўрокі, партарганізацыя не пазбавілася і дагэтуль ад парокаў, якія ствараюць спрыяючую абстаноўку для контррэволюцыйнай работы ворагам народу.

Наколькі глыбока ўкараніліся гэтыя парокі ў арганізацыі, гаворыць хаця-б той факт, што нават на справаздачна-выбарчым сходзе былі спробы «прыціснуць», абмежаваць крытыку і самакрытыку, існавала боязнь крытыкаваць «начальства».

Тав. Драгун у справаздачным дакладзе не выкрыў у поўнай меры ўсіх фактаў падхалімства, чынапачытання, сямейственасці, заціску самакрытыкі. Ён нічога не сказаў аб культываванні абстаноўкі падхалімства такімі комуністамі, як Мілонаў, Данілаў, Кузняцоў. Праявіўшы такую боязнь крытыкаваць «начальства», сакратар парткома т. Драгун не садзейнічаў развароту большэвіцкай крытыкі і самакрытыкі.

У разгарнуўшыхся спрэчках, якія ў большасці праходзілі на ніякім узроўні, асобныя комуністы больш смела крытыкавалі партком і кіраўніцтва ЦС Асо. Комуніст т. Фарбоцька расказаў, як Мілонаў заціскаў крытыку, як у рэзультаце крытыкі недахопаў праз газету да яго змяніліся адносіны з боку кіруючых таварышоў-комуністаў. Калі ён звярнуўся аднойчы да т. Мілонава па бытавых пытаннях, то апошні яму адказаў: «Вы напішыце ў газету, заробіце 60 рублёў».

Тав. Шэрбіш гаворыць, што вакол Данілава скалачвалася «сямейка», што ён разгранічваў адносіны да работнікаў ЦС Асо на блізкіх да яго «добрых» людзей і «чыноўніцкую шпану». Ён некаторым пагражаў: «Выбрашу, будзеце хадзіць па вуліцах хлеба шукаць».

Гэта параджала групаўшчыну ў асяроддзі комуністаў, якую абараняў Мілонаў. Данілаў правальваў многія работы і яму сходзіла беспакарана ў сілу сямейственасці.

Былы сакратар парткома Кузняцоў ні разу не ставіў гэтых хвалюючых пытанняў на парткоме. Мілонаў папіраў унутрыпартыйную дэмакратыю. Ён ніяк не мог прымірыцца, што напрыклад, па адным з партсходаў яго прапанова не была прынята, а прынята прапанова радавога комуніста.

Выступаўшыя таварышы паказвалі, як квітнее адміністраванне ў партыйнай рабоце, як былы сакратар парткома Кузняцоў культываваў падхалімства (вывешванне у ленкутку яго партрэтаў і партрэтаў яго «паважаных» падхалімаў з класава-чуждых людзей).

Выступленне Мілонава на партыйным сходзе было яўна антыпартыйнае.

Рэзкую крытыку сямейственасці і групаўшчыны Мілонаў ацаніў, як трацкісцкія тэндэнцыі проціставіць камандны склад комуністаў асоавяхіма астатняй частцы арганізацыі.

Пасля яго выступлення некаторыя комуністы баязліва задавалі сабе пытанне: «Ці не трацкісцкае маё выступленне?».

Праўда, такія настроі былі пераможаны ў далейшым ходзе спрэчак. Але рашучага адпору ад усёй партарганізацыі Мілонаў так і не атрымаў. Відаць, што рашэнні лютаўскага Пленума ЦК ВКП(б) у партарганізацыі ЦС Асо яшчэ не зразумелі.

С. МІЛОЎ.

СПЫНІЦЬ ЗДЗЕКІ

У верасні 1935 года ў часе праверкі партдакументаў Зарэцкая была выключана з партыі Дрыбінскім райкомам партыі як выхадзец з чуждай сям'і і за сувязь з братам-фабрыкантам. Калі-б райком выконваў сталінскае ўказанне аб стараннай праверцы фактаў, калі-б ён уважліва прыслухоўваўся да голасу комуністаў, то ён, безумоўна, не нагramaдзіў-бы выдуманыя абвінавачванні, якія паслужылі падставай для выключэння яе з радоў партыі.

Сям'я Зарэцкай жыла ў Менску. Пасля выключэння яе з партыі яна прыязджае ў Менск і тут-жа падвяргаецца гнуснейшым здзекам з боку гаспадара кватэры нейкага Гельфанда. Ён адбірае ў яе адзін пакой, пасля стараецца выселіць яе зусім з кватэры. Ён скрозь і ўсюды ходзіць і распаўсюджвае весткі аб тым, што Зарэцкая — чужды элемент і што Дрыбінскім райкомам партыі яна выключана з радоў партыі пры яго дапамозе. Справа дайшла да таго, што Зарэцкая вымушана была, каб не падвяргаць дзіця здзекам, адарваць яго ад вучобы і паслаць да сваякоў у Харкаў.

Але здзекі на гэтым не спыняліся. Ствараецца новая справа аб няўплаце кватэрнай платы Зарэцкай. Справа пакіроўваецца ў жылкамеру. Чыноўнікі з жылкамеры (нарсуддзя Шпілеўскі) праявілі выключную «аператыўнасць». Судовы выканаўца Быкавец адразу-ж з'явіўся на кватэру Зарэцкай, апісаў раяль, перавязаў яго вяроўкамі, прыбіў да сцяны. Зварот Зарэцкай да горпракурора Гінзбурга не атрымаў належнага дзеяння. Гінзбург, выслухаўшы, абяцаў выклікаць гэтага грамадзяніна да сабе.

Некалькі супакоеная пайшла яна ад горпракурора, была надзея, што ён закліча да парадку парушальнікаў савецкіх законаў. Але дарма, надзеі яе ашукалі. Назаўтра яна ад Гінзбурга пачула бяздушны адказ: «Мы нічога прадпрымаць не будзем. Гэты чалавек дапамог вас выкрыць і выключыць з партыі»...

Аказваецца, што ў гэтага домаўласніка Гельфанда на руках аказалася даведка за подпісам сакратара Дрыбінскага райкома партыі Ваксмана наступнага зместу: «Зарэцкая працавала ў нашым раёне дырэктарам банка і лічылася членам партыі з 1920 года і ў часе праверкі партдакументаў выключана з партыі і знята з работы за скрыццё сацыяльнага становішча, адрэзку хутара кулаку з калгаснай зямлі і рад іншых злачынстваў».

Такім чынам выпіску з партыйнага дакумента Ваксман выдаў чалавеку, зусім яму невядомаму. Дакумент гэты ў руках Гельфанда атрымаў сваё дзеянне. Гэтым дакументам ён прыкрываў здзекі над Зарэцкай. Ён дзейнічаў як магітная палачка на таго-сяго з адказных работнікаў, якія, на жаль, не праявілі неабходнай чуласці да жывога чалавека.

Тройка парткалегіі КПК пры ЦК ВКП(б) аднавіла Зарэцкую ў партыі. Усе прад'яўленыя абвінавачванні з Зарэцкай зняты.

Але хто даў права Ваксману, Гінзбургу, Шпілеўскаму і другім доўгі час здзекавацца над Зарэцкай?

Трэба думаць, што адпаведныя органы пакладуць канец гэтым здзекам.

ІЗМЕР.

У партыйных арганізацыях

КРУПКІ

На сходзе партарганізацыі РВК комуністы крытыкавалі работу Наркомзема і Дзяржплана БССР і другіх цэнтральных установ. Член партыі тав. Пано расказваў, што ў Наркомземе пануе хаос, па два дні ходзіш з адных дзвярэй у другія і толку не даб'ешся. Дзяржплан адарван ад сапраўднасці. Тав. Мацкевіч расказвае аб бюракратызме і валаніце ў Дзяржплане: «Я сядзеў 5 дзён у Дзяржплане і нічога не дабіўся. Оргаддзел ЦВК БССР бяздзейнічае, ён толькі патрабуе вестак аб рабоце секцый советаў. У раён прыязджалі інструктары ЦВК—Сцяпанава і Вальфсон і ніякай канкрэтнай дапамогі па оргмасавай рабоце ў советах не аказалі. Член партыі Віннікаў прыводзіў шмат фактаў засмечанасці настаўніцкага складу антысовецкімі элементамі. Сярод дзяцей распаўсюджваюцца антысовецкія запіскі. Далей тав. Віннікаў указвае, што за ўвесь час работы загадчыкам райана ён ніяк не можа папасці на прыём да тав. Дзякава. Апошні кадрамі не цікавіцца, ён іх не ведае. Многа гаварылася аб зусім слабым кіраўніцтве Наркомаховы здароўя. Маюць месца выпадкі здзекаў над працоўнымі з боку загадчыка больніцай Вавеля. У канцы 1936 года рабочы лесазавода Абольскі выпадкова зваліўся з даха і разарваў сабе ўсю поласць жывата. Калі яго прывезлі ў больніцу, загадчык больніцай Вавель адмовіўся аказаць яму дапамогу, а даручыў фельчару зрабіць перавязку і аддаў строгі загад: «У больніцу не прымаць».

Самы гнусны факт меў месца летам 1936 года. Стаханавец-калгаснік Крывы звярнуўся да доктара Вавеля са скаргай на боль нагі. Ён адмовіўся паглядзець нагу хворага. Другі раз тав. Крывы звярнуўся да Вавеля ўжо з распухшай нагой, і таксама не быў прынят. Тады стаханавец звярнуўся да фельчара-прыватніка, той агледзеў нагу, выняў занозу, але тав. Крывы ў той-жа дзень памёр ад заражэння крыві.

ЗДАНЬ ВАЙНЫ Ў ПАЎДНЁВА-УСХОДНЯЙ ЕЎРОПЕ

Па раўнінах паўднёвага ўсхода Еўропы бродзіць здань вайны.

Некаторыя палітычныя дзеячы буржуазных дзяржаў лічаць, што вайну ў Еўропе можна прадухіліць шляхам уступак фашысцкай Германіі, у прыватнасці, шляхам прадастаўлення ёй свабоды рук у паўднёва-ўсходняй Еўропе.

У сваёй прамове на апошнім сходзе Лігі нацый народны камісар замежных спраў Саюза ССР тав. Літвінаў бліскуча паказаў негрунтоўнасць і небяспеку для справы міру ілюзій аб магчымасці прыпыніць дзеянні агрэсара шляхам угаворвання або ўступак. Народны камісар замежных спраў падкрэсліў, што «агрэсар, які будуе ўсю сваю палітыку на перавазе грубай матэрыяльнай сілы, мае ў арсенале сваёй дыпламатыі толькі грозныя патрабаванні, блефы або пагрозы і тактыку адбыўшыхся фактаў, можа быць даступен толькі голасу такой-жа цвёрдай палітыкі, разліку суадносін сіл. Усякія ўгаворванні і ўпрашванні яго, а тым больш уступкі яго незаконным і бяссэнсным патрабаванням, эканамічныя задабрыванні яго, робяць на яго толькі ўражанне слабасці, умацоўваюць усведамленне яго ўласнай сілы і патураюць яго да далейшай непрымірымасці і да незаконных дзеянняў».

Гэта палажэнне поўнасцю прыменіма і да паўднёва-ўсходняй Еўропы.

Германія зараз асабліва актыўна працуе ў паўднёва-ўсходняй Еўропе, прабуючы ўмацаваць сваю перавагу ў гэтай частцы Еўропы, прабуючы разарваць сувязі дзяржаў паўднёва-усходняй Еўропы з Францыяй.

Усякія спробы прадаставіць Германіі ўступкі для таго каб спыніць яе падрыўную работу сістэматычна прывядуць толькі да ўзмацнення германскай актыўнасці. Германія, адчуваючы сябе больш моцнай, будзе лічыць, што ўступкі з'яўляюцца праяўленнем слабасці другіх дзяржаў.

Германская актыўнасць у паўднёва-ўсходняй Еўропе заслугоўвае пільнай увагі з боку краін, зацікаўленых у непарушэнні міру: не выключана, што Германія, улічваючы небяспеку нападу на Советскі Саюз і на буйнейшыя краіны Заходняй Еўропы, паспрабуе задаволіць свае захватніцкія апетыты, у першую чаргу за кошт балкана-дунайскіх краін або шляхам «мірнага» заваявання гэтых краін, або шляхам «малай вайны».

Якія новыя факты наглядаюцца ў даны момант у паўднёва-ўсходняй Еўропе?

Асаблівую ролю ў германскіх разліках адыгрывае Румынія. Германія не мае сваёй нафты. Германскі фашызм робіць шалёныя намаганні для таго, каб падначаліць сабе Румынію, разлічваючы, што ў выпадку вайны Румынія будзе снабжаць германскую армію нафтаю. Апрача таго, германскае камандаванне, безумоўна, думае выкарыстаць Румынію як плацдарм для нападу на Советскую Украіну, разлічваючы атрымаць ад Румыніі граніцу ў крэдыт.

Германскі фашызм мае ў Румыніі свой філіял у выглядзе арганізацыі, якая носіць назву Нацыянальнага совета немцаў, пражываючых у Румыніі. Совет у даны момант кіруецца замежным аддзелам германскай нацыянал-соцыялісцкай партыі.

Германскі фашызм падтрымлівае таксама ў Румыніі румынскую фашысцкую нацыянальна-хрысціянскую партыю, кіруемую Кузей і Гогай. Гэта партыя мае свае баявыя арганізацыі — «Жалезная гвардыя» і «Блакітныя рубашкі». Арганізацыя «Жалезная гвардыя» забіла ў свой час румынскага прэм'ер-міністра Дуку.

На працягу многіх год румынскай знешняй палітыкай кіраваў міністр замежных спраў Тытулеску.

Тытулеску быў у Румыніі найбольш дзейсным прыхільнікам палітыкі ўмацавання калектыўнай бяспеки і абмежавання германскай агрэсіі. Тытулеску быў шырока вядомы за граніцай, і знаходжанне яго на пасту міністра замежных спраў служыла ў вачах грамадскай думкі Францыі і другіх краін, не зацікаўленых у парушэнні міру, гарантыяй таго, што Румынія не мае намеру ісці па шляху авантур, па шляху патурання агрэсіі фашысцкай Германіі. Напэўна, у сілу іменна гэтых акалічнасцей румынскі кароль, сімпатыі якога Германіі вядомы, не адважваўся доўгі час пайсці на адстаўку Тытулеску. Усё-ж гэта адстаўка стала адбыўшымся фактам, што не магло не выклікаць апасенняў ва Францыі і ў краінах Малой Антанты.

З другога боку, германскі друк тар-жэстваваў у сувязі з адстаўкай Тытулеску, бо германскі друк уяўляў сабе, што для Тытулеску была зусім яснай сутнасць германскай палітыкі. Для Тытулеску было ясна, што Германія імкнецца падначаліць свайму ўплыву Румынію, ператварыць яе ў сваю калонію.

Падзеі, якія адбываюцца ў даны момант у Румыніі, зразумела, не могуць рассеяць апасенні, узнікшыя пасля адстаўкі Тытулеску ў краінах, зацікаўленых у захаванні міру. Як вядома, нядаўна ў Румыніі разгарнулася шалёнае цкаванне рэакцыйнымі і прогітлераўскімі элементамі чэхаславацкага пасланніка ў Бухарэсце Шэба. Для цкавання Шэбы была выкарыстана яго кніга «Малая Антанта». У гэтай кнізе не заключалася нічога такога, што з'яўлялася-б зняважальным для Румыніі. Аднак, вакол кнігі быў узнят велізарны шум, які патрэбен быў для таго, каб унесці ўскладненне ва ўзаемаадносіны двух членаў Малой Антанты—Румыніі і Чэхаславакіі. Многім памятна фашысцкая дэманстрацыя на пахаванні двух забітых у Іспаніі румынскіх фашыстаў. У гэтай дэманстрацыі прынялі ўдзел дыпламатычныя прадстаўнікі Германіі, Італіі, Японіі і інш. Характэрна, што, не глядзячы на пратэсты грамадскай думкі супроць гэтай дэманстрацыі, румынскі ўрад замазаў гэты скандальны факт, не пайшоў далей пустых абяцанняў у парламенце.

У самой Чэхаславакіі германскія агенты таксама ўзмацнілі сваю падрыўную работу. Агентурай германскага фашызма ў Чэхаславакіі з'яўляецца партыя Генлейна, якая прабуе выкарыстаць факт наяўнасці значнай нямецкай меншасці ў Чэхаславакіі для здрадніцкай руйнуючай работы. Германія прабуе, далей, прыцягнуць на свой бок частку палітычных колаў Чэхаславакіі, якія далучаюцца да аграрнай партыі.

Што датычыць трэцяга члена Малой Антанты — Югаславіі, то Германія і тут узмацніла сваю дзейнасць. Гітлер спадзяецца выкарыстаць балгара-югаслаўскае пагадненне для адрыву Югаславіі ад Малой Антанты, для ўмацавання адносін Югаславіі з Балгарыяй і Венгрыяй (якія знаходзяцца ў цесным кантакце з фашысцкай Германіяй) і, нарэшце, з самой Германіяй. Гэтай-жа мэце служыць нядаўна заключанае пагадненне Югаславіі з партнёрам і саюзнікам Германіі—Італіяй.

Германія імкнецца ператварыць балкана-дунайскія краіны ў сваіх васалаў, свае калоніі. Для дасягнення гэтай мэты Германія выкарыстоўвае свае эканамічныя адносіны з названымі краінамі. Із гэты бок справы трэба звярнуць асаблівую ўвагу. Германіі ўдалося заваяваць даволі моцныя эканамічныя пазіцыі ў балкана-дунайскіх краінах.

У 1933 годзе Германія вывезла з гэтых краін тавараў на 133 млн. марак. У прайшоўшым 1936 годзе або вярней на працягу першых 9 месяцаў 1936 года Германія вывезла з паўднёва-ўсходняй Еўропы тавараў на 260 мільёнаў марак. У 1933 годзе Германія экспартавала ў гэтыя краіны тавараў на суму 118 мільёнаў марак, а на працягу 9 месяцаў 1936 года — на 270 мільёнаў марак. Увесь гандлёвы абарот з гэтымі краінамі, такім чынам, узрос з 1933 г. на 280 мільёнаў марак, г. зн. больш, чым на 100 проц. Пры гэтым Германія дабілася ў 1936 годзе актыўнага гандлёвага баланса.

Цікава прасачыць і за тым, як канкрэтна развіваўся гандаль Германіі з паўднёва-ўсходняй Еўропай па асобных краінах. Аб гэтым дае ўяўленне наступная табліца.

Імпарт Германіі з паўднёва-ўсходняй Еўропы

	Студзень—верасень 1933 г.	Студзень—верасень 1936 г.	Павелічэнне ў процантах
Балгарыі	17,8 млн. марак	33,2 млн. марак	86,6
Грэцыі	35,4 » »	47,2 » »	33,3
Югаславіі	22,7 » »	52,2 » »	130,0
Румыніі	33,6 » »	60,1 » »	79,5
Венгрыі	23,2 » »	66,8 » »	188,0

Экспарт Германіі ў паўднёва-ўсходнюю Еўропу

	Студзень—верасень 1933 г.	Студзень—верасень 1936 г.	Павелічэнне ў процантах
Балгарыю	13,6 млн. марак	31,9 млн. марак	134,6
Грэцыю	12,9 » »	47,0 » »	264,4
Югаславію	26,3 » »	54,7 » »	108,0
Румынію	36,7 » »	75,2 » »	104,8
Венгрыю	28,7 » »	60,6 » »	112,2

Што завозіць Германія з паўднёва-ўсходняй Еўропы і што яна туды вывозіць?

Па даных «Берлінскай біржавой газеты» ад 13 снежня 1936 года гэта пытанне абстаіць наступным чынам:

Балгарыя вывозіць у Германію сельскагаспадарчыя прадукты, у прыватнасці соевыя бабы, якія з'яўляюцца масляністай раслінай і прадстаўляюць сабой ваенную сыравіну. У Балгарыі створаны на нямецкія грошы акцыянерныя таварыствы, якія займаюцца культурай соевых бабоў.

Грэцыя пастаўляе Германіі сельскагаспадарчыя прадукты і руды.

Югаславія пастаўляе Германіі ва ўзрастаючай колькасці медзь і баксіты, прадстаўляючыя з сябе важнейшую ваенную сыравіну, а таксама лес і сельскагаспадарчыя прадукты.

Румынія вывозіць у Германію галоўным чынам нафту (60 проц. румынскага вывазу ў Германію), а таксама лес. Параўнальна з 1935 годам румынскі вываз нафты ў Германію ўзрос удвая.

Венгрыя вывозіць у Германію баксіты і розныя мінералы. Апрача таго, Германія закупае ў Венгрыі соевыя бабы, некаторыя сельскагаспадарчыя прадукты і жывёлу.

Такім чынам краіны паўднёва-усходняй Еўропы пастаўляюць у Германію галоўным чынам сыравіну і харч. Вывозіць яна туды зброю і промтавары.

Германія ўжо зараз прабуе ператварыць паўднёва-ўсходнюю Еўропу ў сваю калонію. Усякае непрацiўленне германскай агрэсіі або спробы насыціць Германію шляхам частковых уступак за кошт паўднёва-ўсходняй Еўропы прывядуць толькі да новых спроб Германіі поўнасцю падначаліць сабе гэту частку Еўропы, зрабіць яе пастаўшчыком сыравіны для сваёй ваеннай прамысловасці.

Задача ўсіх краін, зацікаўленых у захаванні міру, заключаецца ў тым, каб перашкодзіць руйнуючай рабоце германскіх фашыстаў на паўднёвым усходзе Еўропы.

Чым больш рашучымі і паслядоўнымі будуць дзеянні міралюбівых краін Еўропы, тым больш аддаліцца пагроза вайны.

В. ХАРВАЦКІ.

1812 АЛЕКСАНДР ІВАНАВІЧ ГЕРЦЭН 1937

ПАМЯЦІ ГЕРЦЭНА

З артыкула В. І. ЛЕНІНА

... Рабочая партыя павінна памянуць Герцэна не дзеля абывацельскага славаслоўя, а для ўяснення сваіх задач, для ўяснення сапраўднага гістарычнага месца пісьменніка, адыграўшага вялікую ролю ў падрыхтоўцы рускай рэвалюцыі.

Герцэн належаў да пакалення дваранскіх, памешчыцкіх рэвалюцыянераў першай паловы мінулага веку. Дваране далі Расіі Біронаў і Аракчэевых, незлічоную колькасць «п'яных афіцэраў, забіяк, карцёжных ігракоў, герояў кірмашоў, псароў, драчуноў, секуноў, серальнікаў», да прыгожадушных Манілавых. «І паміж імі — пісаў Герцэн—развіліся людзі 14 снежня, фаланга герояў, ускормленых як Ромул і Рэм, малаком дзікага звера... Гэта нейкія асілкі, кованыя з чыстай сталі з галавы да ног, воіны-спадвіжнікі, якія вышлі свядома на яўную гібель, каб разбудзіць да новага жыцця маладое пакаленне і ачысціць дзяцей, народжаных у асяроддзі катавання і рабалепства».

Да ліку такіх дзяцей належаў Герцэн. Паўстанне дзекабрыстаў разбудзіла і «ачысціла» яго. У прыгонніцкай Расіі 40-х гадоў XIX века ён здолеў узняцца на такую вышыню, што стаў на ўзровень з найвялікшымі мысліцелямі свайго часу. Ён засвоіў дыялектыку Гегеля. Ён зразумеў, што яна ўяўляе сабой «алгебру рэвалюцыі». Ён пайшоў далей Гегеля, да матэрыялізма, услед за Фейербахам. Першае з «Пісем аб вывучэнні прыроды»,—«Эмпірыя і ідэалізм»,—напісанае ў 1844 годзе, паказвае нам мысліцеля, які, нават цяпер, галавой вышэй бяздоння сучасных натуралістаў-эмпірыкаў і безлічы там цяперашніх філосафаў, ідэалістаў і паўідэалістаў. Герцэн ушчыльную падышоў да дыялектычнага матэрыялізма і астанавіўся перад — гістарычным матэрыялізмам.

Гэта «астаноўка» і выклікала духоўны крах Герцэна пасля паражэння рэвалюцыі 1848 г. Герцэн пакінуў ужо Расію і назіраў гэту рэвалюцыю непасрэдна. Ён быў тады дэмакратам, рэвалюцыянерам, соцыялістам. Але яго «соцыялізм» належаў да ліку тых незлічоных у эпоху 48-га года форм і разнавіднасцей буржуазнага і дробнабуржуазнага соцыялізма, якія былі канчаткова забіты чэрвеньскімі днямі. Па сутнасці, гэта быў зусім не соцыялізм, а прыгожадушная фраза, добрае летуценне, у якое апранала сваю тагачасную рэвалюцыйнасць буржуазная дэмакратыя, а роўна пралетарыят, які не вызваліўся з-пад яе ўплыву.

Духоўны крах Герцэна, яго глыбокі скептыцызм і песімізм пасля 1848 года быў крахам буржуазных ілюзій у соцыялізме...

У Герцэна скептыцызм быў формай пераходу ад ілюзій «надкласавага» буржуазнага дэмакратызма да суровай, непрaклоннай, непераможнай класавай барацьбы пралетарыята. Доказ: «Пісьмы да старога таварыша», Бакуніна, напісаныя за год да смерці Герцэна ў 1869 годзе. Герцэн парывае з анархістам Бакуніным. Праўда, Герцэн бачыць яшчэ ў гэтым разрыве толькі рознагалоссе ў тактыцы, а не бяздонне паміж светапоглядам упэўненага ў перамозе свайго класа пралетарыя і адчаяўшагася ў сваім выратаванні дробнага буржуа. Праўда, Герцэн паўтарае зноў і тут старыя буржуазна-дэмакратычныя фразы, быццам соцыялізм павінен выступаць з «пропаведдзю, роўна накіраванай да работніка і гаспадара, земляроба і мешчаніна». Але ўсё-ж такі, парываючы з Бакуніным, Герцэн звярнуў свае погляды не да лібералізма, а да Інтэрнацыянала, да таго Інтэрнацыянала, якім кіраваў Маркс, — да таго Інтэрнацыянала, які пачаў «збіраць палкі» пралетарыята, яднаць «мир рабочий»...

Не зразумеўшы буржуазна-дэмакратычнай сутнасці ўсяго руху 1848 года і ўсіх форм да-марксаўскага соцыялізма, Герцэн тым больш не мог зразумець буржуазнай прыроды рускай рэвалюцыі. Герцэн—асновапалажнік «рускага» соцыялізма, «народніцтва». Герцэн бачыў «соцыялізм» у вызваленні сялян **з зямлёй**, у абшчынным землеўладанні і ў сялянскай ідэі «права на зямлю». Свае ўлюблёныя мыслі на гэту тэму ён развіваў незлічоную колькасць разоў.

На справе ў гэтым вучэнні Герцэна, як і ва ўсім рускім народніцтве — аж да паліняўшага народніцтва цяперашніх «соцыялістаў-рэвалюцыянераў» — няма **ні грана** соцыялізма...

Герцэн стварыў вольную рускую прэсу за граніцай—у гэтым яго вялікая заслуга. «Полярная Звезда» ўзняла традыцыю дзекабрыстаў. «Колокол» (1857—1867) стаў гарой за вызваленне сялян. Раб'е маўчанне было парушана.

Але Герцэн належаў да памешчыцкага, барскага асяроддзя. Ён пакінуў Расію ў 1847 г., ён не бачыў рэвалюцыйнага народу і не мог верыць у яго. Адсюль яго ліберальная апеляцыя да «вярхоў». Адсюль яго незлічоныя слашчавыя пісьмы ў «Колоколе» да Александра II Вешацеля, якіх нельга цяпер чытаць без агіды. Чэрнышэўскі, Дабралюбаў, Серно-Салаўевіч, якія прадстаўлялі новае пакаленне рэвалюцыянераў-разначынцаў, былі тысячу разоў правы, калі папракалі Герцэна за гэтыя адступленні ад дэмакратызма к лібералізму. Аднак, справядлівасць патрабуе сказаць, што пры ўсіх хістаннях Герцэна паміж дэмакратызмам і лібералізмам, дэмакрат усё-ж браў у ім верх...

Калі быў арыштован Чэрнышэўскі, подлы ліберал Кавелін пісаў: «Арышты мне не здаюцца абураючымі... рэвалюцыйная партыя лічыць усе сродкі добрымі, каб скінуць урад, а ён абараняецца сваімі сродкамі». А Герцэн точна адказваў гэтаму кадэту, гаворачы з прычыны суда над Чэрнышэўскім: «А тут мізэрныя людзі, людзі-трава, людзі-слімакі гавораць, што не варта лаяць гэту шайку разбойнікаў і нягоднікаў, якая кіруе намі».

Калі ліберал Тургенеў напісаў прыватнае пісьмо Александру II з запэўненнем у сваіх вернападданіцкіх пачуццях і афяраваў два залатых на салдат, раненых пры ўсміранні польскага паўстання, «Колокол» пісаў аб «сівавалосай Магдаліне (мужчынскага роду), пісаўшай гасудару, што яна не ведае сну, пакутваючы, што гасудар не ведае аб насцігнуўшым яе раскаянні». І Тургенеў адразу пазнаў сябе.

Калі ўся плойма рускіх лібералаў адхлынула ад Герцэна за абарону Польшчы, калі ўся «адукаванае грамадства» адвярнулася ад «Колокола», Герцэн не смуціўся. Ён прадаўжаў адстойваць свабоду Польшчы і бічаваць усміральнікаў, катаў, вешацеляў Александра II. Герцэн выратаваў гонар рускай дэмакратыі...

Адсюль відаць, як подла і нізка паклёпнічаюць на Герцэна нашы лібералы, якія акапаліся ў раб'ім «легальным» друку, узвялічваючы слабыя стораны Герцэна і замоўчваючы аб моцных. Не віна Герцэна, а бяда яго, што ён не мог бачыць рэвалюцыйнага народу ў самой Расіі ў 40-х гадах. Калі ён убачыў яго ў 60-х—ён бязбоязна стаў на старану рэвалюцыйнай дэмакратыі супроць лібералізма. Ён змагаўся за перамогу народу над царызмам, а не за здзелку ліберальнай буржуазіі з памешчыцкім царом. Ён узняў сцяг рэвалюцыі...

(Ленін, Тв., том XV, стар. 464—468).

Біяграфічная даведка

Александр Іванавіч Герцэн нарадзіўся 6 красавіка 1812 года. Ён з'яўляецца адным з самых значных і выдатнейшых дзеячоў у гісторыі рускай публіцыстыкі і рускага рэвалюцыйнага руху свайго часу. Герцэн — сын багатага рускага пана І. А. Якаўлева і ўраджэнкі Вюртэмбурга (Германія) Луізы Гааг, якая была «ўвезена» Якаўлевым у час аднаго яго замежнага падарожжа. Шлюб не быў афармлен — таму Герцэн лічыўся «незаконным» сынам і яму выдумана бацькам прозвішча.

Выхоўваўся Герцэн у Маскве ў абстаноўцы сям'і, якая была звязана з вышэйшымі дваранскімі арыстакратычнымі і прыдворнымі коламі. Бацька Герцэна быў уласнікам некалькіх маёнткаў у розных губернях з некалькімі сотнямі прыгонных сялян і дамамі ў Маскве.

Атмасфера, у якой працякала дзяцінства Герцэна, была ўзрушана двума гістарычнымі здарэннямі, якія парушылі патрыярхальную ўстойлівасць і замкнутасць дваранска-памешчыцкіх колаў: вайной 1812 г. і рухам дэкабрыстаў. Гэтыя факты і «двухсэнсовае» становішча ў сям'і з'явілася штуршком для адыходу Герцэна ад свайго класа. У раннім дзяцінстве Герцэн чытаў ужо забароненыя вершы Пушкіна, Рылеева і інш.

У 1825 годзе Герцэн сустракаецца з Н. П. Огаравым. Паміж імі завязваецца моцная дружба на ўсё жыццё. Яны разам рэдагавалі першую рускую вольную прэсу — «Колокол» і «Полярную звезду».

Ва універсітэце, у які Герцэн паступіў у 1829 годзе, ён стаў цэнтральнай фігурай таварыскага гуртка, які быў рэзка апазіцыйным да рэжыма Нікалая І. 9 ліпеня 1834 года ўдзельнікі гэтага гуртка былі арыштаваны. Герцэн таксама быў арыштаваны крыху пазней — 20 ліпеня. А ў красавіку 1835 года адпраўлен у ссылку (Вятка, Перм).

Толькі ў 1840 годзе ён вяртаецца ў Маскву і неўзабаве за распаўсюджванне «возмутительных слухов» аб забойстве гарадавым прахожага зноў высылаецца ў ссылку (Ноўгарад).

1842 год характэрны тым, што Герцэн, вярнуўшыся з ссылкі, прыступае да літаратурнай дзейнасці. У «Отечественных записках» і «Современнике» ён друкуе рад філасофскіх і палемічных артыкулаў і твораў: «Доктар Крупаў», «Сарока-вароўка» і «Хто вінаваты?».

У 1847 годзе Александр Іванавіч выехаў за граніцу і больш ужо не вяртаўся назад у Расію. Толькі некалькі месяцаў ён праводзіць у Парыжы, затым едзе ў падарожжа па Італіі, а ў маі 1848 года зноў вяртаецца ў Парыж. Тут Герцэн разам з Карлам Марксам прымае ўдзел у дэманстрацыі 13 чэрвеня 1849 года, пасля чаго вымушан быў пакінуць Францыю і перасяліцца ў Жэневу (Швейцарыя).

Жэнева была месцам, дзе Герцэна насцігла вялікае асабістае гора. Тут памерла яго жонка і сын, а пасля на шляху з Італіі ў Ніццу—маці і сын. Пасля гэтых асабістых перажыванняў Герцэн ніяк не мог аправіцца. У 1865 годзе ён пераязджае ў Лондан, дзе жыве 13 гадоў.

Апошнія пяць год свайго жыцця Герцэн правёў у шматлікіх падарожжах па Еўропе. Ён гарэў якімісьці ўнутранымі перажываннямі. Незадоўга перад смерцю ён зноў спыняецца ў Парыжы з мэтай рэалізацыі многалікіх літаратурных планаў і замыслаў. Але было ўжо позна. Нікчэмная прастуда, якую Герцэн атрымаў на адным з мітынгаў, прысвечаных пратэсту з прычыны забойства французскага журналіста Віктара Нуара, пацягнула за сабой сур'ёзнае запаленне лёгкіх.

21 студзеня 1870 года Герцэн памёр.

ЁН ВУЧЫЦЬ ПАЗНАВАЦЬ МІНУЛАЕ

Герцэн вядом нам не толькі як публіцыст, як перадавы чалавек свайго часу, але і як вялікі майстар мастацкага слова, творы якога даюць магчымасць савецкаму грамадзяніну глыбока ўнікнуць у быт і сапраўднасць таго часу, які адлюстроўвае Александр Іванавіч у сваіх кнігах.

Яго творы «Сарока-вароўка», «Доктар Крупаў», «Хто вінаваты?», «Былое і думы» вучаць нас разумець найбольш яркія старонкі жыцця нашага народу ў мінулым, у жудасныя часы прыгоннага лада.

У творы «Доктар Крупаў» гэтым бліскучым памфлеце на прыгонную Расію, у якой казённую дабрадушнасць, крывадушнасць прыкрывалі жахі звычаяў тагочаснай турмы народаў, аўтар паказвае сапраўды высока справядлівую чалавечую фігуру прыгоннага селяніна Лёўкі. Сатыра гэтага твору накіравана супроць грамадскага ўклада не толькі Расіі, але і супроць грамадскага парадку на ўсім зямным шары.

Не дарам Герцэн бярэ вобраз урача, бо ён, як ніхто больш, назірае чалавечае гора-пароків грамадскага ладу.

У невялікім другім сваім творы, напісаным проста і ярка,—«Сарока-вароўка»—аўтар рэалістычна падыходзіць да раскрыцця жыцця прыгоннай інтэлігенцыі. Анэт — была самай чэснай, самай справядлівай і таленавітай актрысай, узрослай з народных мас, але яе зацкавалі бяздарныя тупыя трутні. Аўтар глыбока спачувае дачасна загінуўшай актрысе. Калі чытаеш гэты твор, дык расце нянавісць да ворагаў працоўных, якія мялі і душылі народныя таленты.

Герцэн адзін з першых адлюстраваў становішча інтэлігенцыі, паказаў яе жыццё ў тыя змрочныя часы, калі гінулі дарэмна таленты народу.

Ужо гэтыя невялікія рэчы вучаць нас пазнаваць мінулае нашага вялікага народу, вучаць нас ненавідзіць ворагаў. Творы Герцэна вучаць нас пазнаваць той час, у які жыў гэты выдатны рэвалюцыянер.

С. МЯЛЕШКА.
(Чытач бібліятэкі ВПІ).

Да 125-годдзя з дня нараджэння выдатнага рускага публіцыста і грамадскага дзеяча, рэвалюцыянера-дэмакрата А. І. Герцэна. НА ЗДЫМКУ: вокладка і тытульны ліст «Полярной звезды», якая выдавалася Герцэнам. (СФ).

НОВЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ АБ А. І. ГЕРЦЭНЕ

Перапіска па поваду „Кангрэса міру"

У герцэнскім фондзе дзяржаўнага літаратурнага музея ў Маскве ёсць цікавыя матэрыялы, якія адносяцца да арганізацыі жэнеўскага кангрэса міру ў 1867 годзе. Кангрэс, склікaны па ініцыятыве італьянскага рэвалюцыянера Дж. Гарыбальдзі, французскіх і італьянскіх дэмакратаў, ставіў сабе мэтай дэмакратызацыю Еўропы.

У музеі захоўваюцца арыгінальныя, да гэтага часу неапублікаваныя пісьмы да Герцэна ад арганізатараў кангрэса — французскіх вучоных, соцыялістаў. У гэтых пісьмах Герцэн запрашаецца да ўдзелу ў работах кангрэса. Пісьмы сведчаць аб выключна высокай ацэнцы Герцэна заходнімі дэмакратамі.

Як аднёсся Герцэн да гэтага запрашэння? Не гледзячы на поўнае спачуванне задачам кангрэса ў справе барацьбы за мір, Герцэн адмовіўся прымаць удзел у жэнеўскім кангрэсе.

Сваё адмаўленне Герцэн абгрунтаваў у пісьме, адрасаваным старшыні ўстаноўчага камітэта кангрэса, французскаму філосафу і гісторыку Ж. Барні. Гэта адказнае пісьмо Герцэна з матывіроўкай адмаўлення лічыцца згубленым. Барні не рашыўся агаласіць яго на кангрэсе і нікому не сказаў пра яго ні слова. Н. П. Огараў, удзельнік кангрэса, паведаміў Герцэну аб тым, што яго адказнае пісьмо асталося не агалошаным.

Тады Герцэн напісаў артыкул пад назвай «Асабістая справа». Гэты малавядомы шырокаму чытачу артыкул з'явіўся ў першым нумары журнала «Колокол» на французскай мове, які Герцэн пачаў выдаваць у хуткім часе пасля спынення выхаду «Колокола» на рускай мове. У гэтым артыкуле Герцэн абгрунтоўвае сваё адмаўленне тым, што частка заходне-еўрапейскай (у прыватнасці польскай) дэмакратыі, прадстаўленай на кангрэсе, праяўляе пагардлівыя адносіны не толькі да царскага ўрада ў Расіі, але і да самога рускага народу. На думку Герцэна, частка еўрапейскай дэмакратыі «разумее нас (г. зн. рускі народ) па-польску»... (З яго пісьма да Огарэва ад 8-IX 1867 г.).

Сапраўды, незадоўга перад кангрэсам рад польскіх публіцыстаў вёў ярасную прапаганду расізма, накіраваную супроць рускага народу. Польскі гісторык і публіцыст Ф. Дашынскі выдаў кнігу, у якой даказваў неабходнасць аддзяліць гістарычную навуку аб еўрапейскіх народах ад гісторыі «славян і маскавітаў».

Падобныя погляды, якія падзяляліся многімі ўдзельнікамі кангрэса, зневажалі Герцэна, страсна ненавідзеўшага палітычны лад царскай Расіі, але глыбока любіўшага сваю радзіму, свой вялікі народ. Удзельнічаўшы на кангрэсе разам з Огаравым Г. Н. Вырубаў у сваіх успамінах аб кангрэсе і аб адмаўленні Герцэна піcаў:

«Хоць ён ухваляў думку... (склікання кангрэса), ён у Жэневу не прыехаў. Сваю знарочыстую адсутнасць ён растлумачыў... у загалоўным артыкуле першага нумару французскага «Колокола»... Ён знаходзіў, што заходняя дэмакратыя, хоць і адносілася вельмі прыязна да некаторых рускіх, занадта нізка цаніць Расію... занадта забывае ўласныя заганы; ён патрабаваў не цярпімасці, не спагады, а прызнання поўнай роўнасці Расіі з іншымі еўрапейскімі краінамі»...

У артыкуле па поваду кангрэса Герцэн развіваў думку аб тым, што не толькі ва ўмовах царскага самадзяржаўя ў Расіі, але і ва ўмовах іншых еўрапейскіх дзяржаў неабходна бязлітасная рэвалюцыйная барацьба. «Мудрацы нашых дзён, — пісаў ён, — указваюць абурана пальцам на наша ярмо, не заўважаючы, што на руцэ ў іх ланцуг»... (Артыкул «Асабістая справа»).

Дакументы аб жэнеўскім кангрэсе міру, якія захоўваюцца ў герцэнскім фондзе, будуць апублікаваны ў выданнях літаратурнага музея. (БЕЛТА).

У БІБЛІЯТЭЦЫ імя В. І. ЛЕНІНА

Штодзенна дзяржаўная бібліятэка гор. Менска выдае творы Александра Іванавіча Герцэна чытачам—рабочым, служачым, студэнтам. Але задаволіць усіх жадаючых творамі пісьменніка бібліятэка не мае магчымасці, таму ствараецца нават чарга для атрымання такіх кніг, як «Хто вінаваты?», «Былое і думы» і інш.

Да 125-годдзя з дня нараджэння А. І. Герцэна бібліятэкай арганізавана невялічкая выстаўка твораў пісьменніка, якая дае магчымасць пазнаёміцца з этапамі жыцця і творчасці гэтага майстра мастацкага слова, мысліцеля, які «ўстаў на ўзровень з найвялікшымі мысліцелямі свайго часу» (Ленін). Больш тысячы чалавек наведала гэту выстаўку за якіх-небудзь два-тры дні пасля яе адкрыцця.

Самым характэрным для выстаўкі з'яўляецца тое, што яна мае газеты, якія выдаваў Герцэн за граніцай, газеты, якія так цаніў Владзімір Ільіч Ленін. На выстаўцы прадстаўлены «Полярная звезда» за 1852, 1857, 1862 гг. і «Колокол» за 1865 г. — газеты, якія рэдагаваў Герцэн разам са сваім аднадумцам і другам Огаравым. У студзеньскім нумары «Колокола» за 1865 г. Герцэн і Огараў пішуць:

— «Колокол» астаецца чым ён быў — органам соцыяльнага развіцця ў Расіі. Ён заклікае, як і раней, супроць усяго што перашкаджае гэтаму развіццю і за ўсё, што яму садзейнічае».

«Колокол» паўстаў за вызваленне сялян. «Раб'е маўчанне было парушана»,— піша Ільіч у артыкуле «Памяці Герцэна».

І вось знаёмства з «Колоколом», як і знаёмства з «Полярной звездой», якая друкавала творы дэкабрыстаў, спачувала ім, друкавала творы Пушкіна, Лермантава, выступала ў абарону Чэрнышэўскага, прынясе наведвальніку выстаўкі толькі карысць.

Заслугоўваюць увагі творы А. І. Герцэна розных гадоў выдання. На выстаўцы ёсць некалькі тамоў твораў А. І. выдання 1867 г. — «Былое і думы» (Парыж) і зборнік пасмяротных артыкулаў (Жэнева), рад твораў выдання 1878 г.

У краіне Саветаў Герцэн знайшоў павагу і любоў да сваіх твораў. На выстаўцы прадстаўлены выданні твораў А. І. Герцэна, пачынаючы з 1919 года і канчаючы апошнімі гадамі, калі Герцэна выдаюць у тысячных тыражах, з прыгожым афармленнем.

Есць на выстаўцы і выключна рэдкія рэчы. Так, напрыклад, захаваўся рукапіс пісьменніка «Рускі народ і соцыялізм» (пісьмо к Мішле), які мае каштоўнасць для нашай грамадскасці, і рад вельмі старых выданняў твораў Герцэна на замежных мовах.

Усяго выстаўка мае каля 200 выданняў твораў пісьменніка.

Выстаўку трэба наведаць кожнаму рабочаму, служачаму, студэнту горада, каб шчыльней пазнаёміцца з творамі А. І. Герцэна — дастойнага сына рускага народу.

П. КАВАЛЁЎ.

ВЫДАТНЫ ПУБЛІЦЫСТ

У рускай літаратуры, багатай буйнымі талентамі і бліскучымі мастакамі слова, Герцэну належыць адно з найбольш відных месц. Яго творы аказалі велізарны ўплыў на развіццё рускай палітычнай мыслі XIX стагоддзя. Ленін называў Герцэна побач з Белінскім і Чэрнышэўскім адным з папярэднікаў рускай соцыял-дэмакратыі. Вырасшы і развіўшыйся ў абстаноўцы эканамічна адсталай прыгонніцкай Расіі, Герцэн «...здолеў падняцца на такую вышыню, што ўстаў ва ўзровень з найвялікшымі мысліцелямі свайго часу» (Ленін, Тв., том. XV, стар. 464).

Герцэн быў прамым прадаўжальнікам справы, пачатай дэкабрыстамі. «Пабочны» сын багатага двараніна, Герцэн прымкнуў не да большасці дваранства, падтрымліваўшай крывавы трон Нікалая Палкіна, а да меншасці, марыўшай звергнуць гэты трон. Паўстанне 14 снежня 1825 года і паследаваўшая за ім лютая расправа з паўстаўшымі, па ўласнаму выразу Герцэна, якому ў той час было ўсяго 13 год, разбудзіла дзіцячы сон яго душы. Нянавісць да абсалютызма і мара аб вызваленні Расіі ад царызма і прыгоннага права, служыўшага яго асновай, стала кіруючай ідэяй, вызначаўшай усю палітычную дзейнасць Герцэна. Сэнсіманісцкія брашуры, папаўшыя ў рукі Герцэна яшчэ ў дні юнацтва, дадалі да мар аб рэвалюцыі думку аб поўным знішчэнні «старога свету» і аб стварэнні на яго руінах «пэлага свету новых адносін паміж людзьмі». Амаль васьмігадовая ссылка, якой падвергся Герцэн у 1834 годзе за стварэнне рэвалюцыйнага гуртка студэнтаў Маскоўскага універсітэта, дала яму магчымасць блізка пазнаёміцца з адміністрацыйнымі парадкамі Нікалаеўскай Расіі, бліскучы вобраз якіх Герцэн упаследку даў у сваім аўтабіяграфічным творы «Былое и думы». А гэта знаёмства ўмацавала ў ім нянавісць да палітычнай сістэмы Нікалая І і пераканание ў неабходнасці перабудовы Расіі па заходне-еўрапейскаму ўзору. Не ведаючы яшчэ Захада, Герцэн «любіў яго ўсёй нянавісцю да нікалаеўскага самаўладства і пецярбургскіх парадкаў».

Звярнуўшыся ў пачатку 40 гадоў з ссылкі ў Маскву, Герцэн трапіў у асяроддзе моладзі, дзе вяліся гарачыя спрэчкі аб тым, якімі шляхамі пойдзе грамадска-палітычнае развіццё Расіі: ці па ўзору Захада, ці самабытна шляхамі, адрозненымі ад заходніх. Герцэн прымкнуў да «заходнікаў» і хутка аказаўся сярод іх на самым левым флангу. Герцэн прымаецца за вывучэнне філасофіі Гегеля і пераконваецца ў тым, што яго сябры занадта вузка разумеюць яе. Пад уплывам левых гегельянцаў і Людвіга Фейербаха, творы якога аказалі велізарнае ўздзеянне на светапогляд Герцэна, апошні прыходзіць да вываду, што філасофія Гегеля — «алгебра рэвалюцыі». Герцэн робіцца матэрыялістам і дае глыбокую крытыку ідэалістычнага вывучэння ў духу, як першапрычыне ўсяго існуючага. У сваіх поглядах на развіццё прыроды «Герцэн ушчыльную падышоў да дыялектычнага матэрыялізма і спыніўся перад гістарычным матэрыялізмам» (Ленін, Тв., т. XV, стар. 464—465). Палкія спрэчкі, якія Герцэну давялося весці з Белінскім і Бакуніным, садзейнічалі таму, што яго сябры павінны былі адмовіцца ад свайго разумення гегелеўскай філасофіі і ўспрынялі рэвалюцыйныя і соцыялістычныя ідэі.

Асабістае знаёмства з Заходняй Еўропай, куды Герцэн адправіўся ў 1847 годзе, значна змяніла кірунак яго мыслей. Герцэн прыехаў у Францыю ў апошнія дні кіравання Луі-Філіпа, гэтага караля банкіраў і крамнікаў. Панаванне буржуазіі, пры якім, кажучы словамі самога Герцэна, эксплаатацыя пралетарыята прыведзена ў сістэму, акружана ўсёй урадавай сілай, нажыва зрабілася страсцю, рэлігіяй, жыццё зведзена на сродак чаканіць манету, дзяржава і суд — на сродак берагчы ўласнасць, — узбудзіла ў Герцэне агіду. Ён з гарачым спачуваннем аднёсся да рэвалюцыі 1848 года, бачачы ў ёй пачатак новага парадку рэчаў. Аднак надзеі Герцэна на прыбліжэнне канца панавання буржуазіі не апраўдаліся. Чэрвеньская бойня ў Парыжы пераканала Герцэна ў тым, што «мяшчанства» атрымала перамогу надоўга. «Народ... пераможан, — пісаў Герцэн пад уражаннем лютай расправы генерала Кавеньяка з паўстаўшым парыжскім пралетарыятам, — і ведае свайго пераможцу, ён ведае, што мешчанін ні перад чым не спыніцца, што казакі і кроаты ў параўнанні з буржуазіяй —агнцы ціхамірнасці, калі яна... абараняе правы капітала, недатыкальнасць уласнасці».

Няўдача рэвалюцыі 1848 года і перамога буржуазіі асабліва востра перажываліся Герцэнам, таму што ён, не разумеючы гістарычнай ролі пралетарыята, прышоў пад уплывам паражэння рэвалюцыі да вываду, што заходне-еўрапейскае грамадства ва ўсіх без выключэння яго класах «завязла ў буржуазнасці» і што такім чынам «мяшчанства — апошняя форма грамадскасці і культуры, далей якой Захад нікуды не пойдзе». Гэты песімістычны вывад пабудзіў Герцэна перагледзець свае адносіны да Расіі — не да Расіі Нікалая І і прыгоннікаў-дваран, а да Расіі многамільённага сялянства. У гады, паследваўшыя за разгромам рэвалюцыі 1848 года, Герцэн адчуваў сябе на краю «маральнай пагібелі» і ў гэтыя цяжкія для яго дні яго «выратавала вера ў Расію». Ён высоўвае мысль, што іменна гэтай адсталай і ў сілу сваёй адсталасці некранутай буржуазнымі пачаткамі Захада краіне належыць будучае, што ёй суджана паказаць усяму свету магчымасць стварэння новага ладу грамадскіх адносін, аснаванага на зусім іншых пачатках, чым на Захадзе. Герцэну здавалася, што пазямельнае ўпарадкаванне рускай вёскі з яе абшчынным землеўладаннем і з перыядычнымі перадзеламі зямлі паміж членамі абшчыны, уяўляе сабой зародыш, з якога ўпаследку разаўецца соцыялістычны лад. Па думцы Герцэна, у аснове абшчыннага землеўладання ляжала прызнанне за кожным работнікам права на карыстанне зямлёй. У прызнанні гэтага і заключаўся той «рускі соцыялізм», які Герцэн процістаўляў соцыялізму заходне-еўрапейскаму. Погляды Герцэна на сялянскую абшчыну даюць аснаванне лічыць яго роданачальнікам народніцтва. Само сабой зразумела, што Герцэн шукаў соцыялізм там, дзе яго ў сапраўднасці не было. «На справе ў гэтым вучэнні Герцэна, як і ва ўсім рускім народніцтве... — пісаў Ленін — няма ні грама соцыялізма» (Ленін, Тв., т. XV, стар. 466). Аднак, побач з гэтым неабходна прызнаць і тое, што высоўваемая Герцэнам ідэя права кожнага работніка на зямлю ў тую эпоху, калі ішла барацьба супроць прыгоннага права, мела рэвалюцыйны характар і адлюстроўвала надзеі рускага сялянства. Іменна гэтай ідэяй вызначалася герцэнаўская праграма вызвалення сялян, у аснове якой ляжала прызнанне неабходнасці захавання за сялянствам усёй зямлі, якой яно карысталася пры прыгонным праве. Гэту праграму сялянскай рэформы Герцэн сумесна з Огаравым развіваў на старонках газеты «Колокол», якую яны пачалі выдаваць у 1857 годзе ў Лондане. Бліжэйшай задачай «Колокола» Герцэн ставіў пераканаць рускі ўрад у неабходнасці захавання абшчыннага землеўладання і перадачы сялянам усёй зямлі, якая знаходзілася ў іх карыстанні. У наіўнай надзеі Герцэна на прыняцце ўрадам яго плана сялянскай рэформы і на магчымасць ператварэння пецярбургскага імператара ў «земскага цара» праяўляліся ўласцівыя Герцэну ліберальныя ілюзіі і яго хістанні паміж дэмакратызмам і лібералізмам. Аднак пры ўсіх гэтых хістаннях «... дэмакрат усё-ж браў у ім верх» (Ленін, Тв., т. XV, стар. 467). Рэформа 19 лютага 1861 года, якая падрыхтоўвалася і праводзілася так, каб магчыма больш агарадзіць інтарэсы прыгоннікаў-памешчыкаў, расстрэлы і катаванні ўрадавымі войскамі сялян, незадаволеных «обманной волей» і пачаўшых з прычыны гэтага хвалявацца па ўсёй Расіі, і, нарэшце, перамога, атрыманая рэвалюцыйным напрамкам у асяроддзі пецярбургскай бюракратыі, — садзейнічалі вызваленню Герцэна ад яго ліберальных ілюзій. З тае пары «... ён бясстрашна ўстаў на бок рэвалюцыйнай дэмакратыі супроць лібералізма» (Ленін, Тв., т. XV, стар. 468).

Вялікай заслугай Герцэна перад рускай рэвалюцыяй было тое, што перамога рэакцыі, выклікаўшая рэнегацтва многіх яго былых палітычных друзей і саюзнікаў, не прымусілі яго згарнуць свой сцяг. Не гледзячы на рад неспрыяючых умоў, не гледзячы на тое, што ліберальная частка рускага грамадства, раней падтрымліваўшая «Колокол», не толькі перастала цікавіцца ім, але і далучылася да цкавання, пачатага супроць яго віднейшым публіцыстам рэакцыі Катковым, Герцэн прадаўжаў цвёрда стаяць на сваім пасту і са старонак «Колокола» заклікаць рускае грамадства на барацьбу з самадзяржаўем і дваранствам. Агдядаючыся пад старасць на сваё палітычнае мінулае, Герцэн меў поўнае права з гонарам заявіць: «Пануючая вось, каля якой ішло наша жыццё, гэта — **нашы адносіны да рускага народу, вера ў яго, любоў да яго... і жаданне дзейна ўдзельнічаць у яго лёсе».**

Незадоўга да свайй смерці ў пісьмах «К старому товарищу» (Бакуніну) Герцэн адгукнуўся на дзейнасць І Інтэрнацыянала. Ён прывітаў «міжнародныя работнічыя з'езды», якія «атрымліваюць больш і больш арганізуючы ўклад» і высоўваюць «адно соцыяльнае пытанне за другім». «Сур'ёзны характар» гэтых з'ездаў «паразіў ворагаў», — пісаў Герцэн. «Сіла іх спакою спалохала фабрыкантаў і заводчыкаў». Пад уплывам Інтэрнацыянала Герцэн змяняе свае песімістычныя адносіны да Заходняй Еўропы. Ён пачынае верыць, што «выключнаму царству капітала і безумоўнаму праву ўласнасці таксама прышоў канец, як некалі прышоў канец царству феадальнаму і арыстакратычнаму».

«Работнікі, — пісаў Герцэн, — з'ядноўваючыся паміж сабою... складуць першую сетку і першы ўсход будучага эканамічнага ўклада». Гэтыя словы Герцэна паказваюць, што пад канец жыцця ён пачаў падымацца да ўзроўню разумення ролі пралетарыята ў рэвалюцыі. Аднак смерць, якая насцігла Герцэна ў пачатку 1870 года, перашкодзіла яму бліжэй пазнаёміцца з работай І Інтэрнацыянала і падрабязней развіць свае мыслі адносна будучыні Еўропы.

Усе свае сілы і свой бліскучы літаратурны талент Герцэн аддаў на служэнне рэвалюцыі. Барацьба з самадзяржаўем была справай усяго яго жыцця. Выдавецкая дзейнасць заснаванай ім «Вольной русской типографии» мела велізарнае значэнне.

Герцэну не ўдалося дажыць да ажыццяўлення яго надзей на падзенне абсалютызма ў Расіі, у блізасць якога ён верыў. Аднак жыццё і дзейнасць Герцэна не прайшлі бясследна. Яго прыклад паказвае, што «...зварот з рэвалюцыйнай пропаведдзю да народу не прападае нават тады, калі цэлыя дзесяцігоддзі аддзяляюць пасеў ад жатвы». (Ленін, Тв. т. XV, стар. 469).

Б. ПАЎЛОВІЧ.

НА ФРАНТАХ У ІСПАНІІ

МАДРЫДСКІ ФРОНТ

ПАРЫЖ (сталіца Францыі), 4 красавіка. (БЕЛТА). Як перадае агенцтва Гавас, у паведамленні камітэта абароны Мадрыда, апублікаваным сёння ў поўдзень, гаворыцца: «Прадаўжаючы сваё прасоўванне ў раёне Каруньскай дарогі (на паўночны захад ад Мадрыда), рэспубліканскія войскі падыйшлі да Аравака. На іншых участках мадрыдскага і гвадалахарскага франтоў — становішча без перамен».

***

ПАРЫЖ, 5 красавіка. (БЕЛТА). Агенцтва Гавас паведамляе з Мадрыда, што ўчора ў 17 гадзін 30 мінут 5 трохматорных самалётаў мяцежнікаў з'явіліся над Мадрыдам, лятаючы на вялікай вышыні. Зянітная артылерыя ўзяла іх пад абстрэл. Бомб скінута не было. У 17 гадзін 45 мінут фашысцкія самалёты зноў прадпрынялі спробу паявіцца над Мадрыдам, але былі адагнаны агнём зянітна артылерыі.

ПАЎДНЁВЫ ФРОНТ

ПАРЫЖ, 4 красавіка. (БЕЛТА). Агенцтва Эспань перадае, што рэспубліканцы на фронце Кардовы (на поўдні Іспаніі) захапілі важныя ў стратэгічных адносінах гарады Овехо і Вільяарта. Вільяарта размешчана на дарозе, якая вядзе ў Кардову. Такім чынам, рэспубліканцамі поўнасцю акружаны буйныя атрады мяцежнікаў у сектары Эспіель—Бельмес—Пеньяройя.

***

ПАРЫЖ, 5 красавіка. (БЕЛТА). Рэспубліканскія войскі, якія аперуюць у сектары Пасабланка, занялі ўчора пасля жорсткага бою вёску Вальсекільо (за 49 кіламетраў ад Пасабланка). Захвачана ў палон 30 салдат мяцежнікаў. Праціўнік пакінуў на полі бою шмат ваенных матэрыялаў. Рэспубліканскія войскі прадаўжаюць наступленне на вёскі Гранху, Эла і Бласкес.

ПАЎНОЧНЫ ФРОНТ

ПАРЫЖ, 4 красавіка. (БЕЛТА). Агенцтва Гавас паведамляе, што згодна афіцыяльных вестак, наступленне мяцежнікаў на біскайскім фронце папярпела поўнае паражэнне. Рэспубліканцы захавалі ўсе свае пазіцыі і перашлі ў пасляховую контратаку. Агенцтва Гавас паведамляе таксама, што, паводле зводкі іспанскага міністэрства авіяцыі і морскага флота, у сакавіку рэспубліканская авіяцыя зрабіла 136 бамбардыровак. У 112 выпадках бамбардыроўцы былі падвергнуты сканцэнтраванні мяцежных войск і ў 24 выпадках—чыгуначныя вузлы і ўмацаваныя пункты.

У сакавіку адбыўся 21 паветраны бой. Мяцежнікі ў сакавіку ў баях страцілі 18 самалётаў, а рэспубліканцы—5.

***

БІЛЬБАО (галоўны горад Баскскай аўтаномнай вобласці), 4 красавіка. (БЕЛТА). На біскайскім фронце, у раёне Очандыяно, на поўнач ад Вільярэаль, мяцежнікі ўчора 3 разы імкнуліся атакаваць рэспубліканскія пазіцыі, але былі адкінуты з вялікімі для іх стратамі.

На сантандэрскім фронце (Сантандэр—горад на ўзбярэжжы Біскайскага заліва) рэспубліканскія войскі прадаўжаюць пяснінць праціўніка, які быў адкінут на 3 клм. у напрамку на Бургос.

Высадка новых атрадаў італьянскіх войск

ПАРЫЖ (сталіца Францыі), 4 красавіка. Згодна маючыхся вестак, 22, 23, і 24 сакавіка ў Кадыксе (порт на поўдні Іспаніі) з трох караблёў было высаджана 10 тысяч італьянскіх пехацінцаў, якія зараз-жа былі накіраваны ў Севілью.

***

ПАРЫЖ, 4 красавіка. (БЕЛТА). Орган компартыі «Юманітэ» паведамляе, што ўчора арыштаваны тры рускія белагвардзейцы, якія імкнуліся перайсці іспанскую граніцу з тым, каб далучыцца да войск Франко. Згодна маючыхся вестак, гэтыя белагвардзейцы складаюць частку вялікай групы, якая дзейнічае ва Францыі. Высветлілася, што белагвардзейцы папярэдне візіравалі свае паперы ў больш ці менш адкрыта працуючым «цэнтры прапаганды і шпіянажу» іспанскіх фашыстаў ва Францыі.

Пасляховыя дзеянні рэспубліканскай авіяцыі

ПАРЫЖ, 5 красавіка. (БЕЛТА). У перадаваемым агенцтвам Гавас паведамленні іспанскага міністэрства авіяцыі і морскага флота гаворыцца, што 4 красавіка 10 рэспубліканскіх самалётаў скінулі 80 бомб на аэрадром у Навальмараль дэ Ла Мата і на чыгуначную станцыю Талавера, прычыніўшы ім сур'ёзную шкоду.

Другая эскадрылья бамбардыравала чыгуначную станцыю ў Авіле. Затым рэспубліканскія самалёты бамбардыравалі чыгуначную станцыю ў Баідэс (на паўднёвы захад ад Сігуэнсы), дзе знаходзіўся поезд, які павінен быў выйсці ў напрамку Сігуэнсы.

Пасля некалькіх разведчых палётаў над горным ланцугом Сомасіера рэспубліканскія самалёты скінулі 40 бомб на калону мяцежнікаў у складзе 30 грузавікоў і 5 легкавых аўтамабіляў.

3 красавіка рэспубліканскія самалёты бамбардыравалі і абстрэльвалі з кулямётаў лініі мяцежнікаў на фронце Кардовы. У часе паветранага бою паміж 8 рэспубліканскімі знішчальнікамі і 4 самалётамі мяцежнікаў 2 фашысцкія самалёты былі збіты.

Свята соцыялістычнай моладзі Іспаніі

ВАЛЕНСІЯ (горад на ўсходнім узбярэжжы Іспаніі, часовая рэзідэнцыя ўрада). 5 красавіка (БЕЛТА). Днямі споўнілася першая гадавіна аб'яднання іспанскага саюза соцыялістычнай моладзі з комсамолам. ЦК аб'яднанай соцыялістычнай моладзі азнаменаваў гэты юбілей грандыёзным мітынгам у валенсійскім кіно «Капітоль», прайшоўшым у атмасферы велізарнага ўздыму і натхнення.

З прамовамі выступілі Даларэс Ібаруры (Пасіянарыя), генеральны сакратар саюза аб'яднанай соцыялістычнай моладзі Сант'яго Карыльо, сакратар мадрыдскай арганізацыі аб'яднанай соцыялістычнай моладзі Аркопада і інш.

ТРЫУМФ СОВЕЦКІХ СКРЫПАЧОЎ

БРУСЕЛЬ (сталіца Бельгіі). 4 красавіка. (БЕЛТА). Бельгійскі друк прадаўжае каментаваць вынікі міжнароднага конкурса імя Ізаі. Газеты поўны фатаграфій удзельнікаў конкурса.

Соцыялістычная газета «Пепль» піша: «3 сотні ўдзельнікаў 5 совецкіх скрыпачоў вышлі пераможцамі конкурса... 5 маладых грамадзян Совецкага Саюза атрымалі 5 з 6 першых прэмій. Вось дзе ўнушальны аргумент на карысць таго, што робіцца ў Совецкім Саюзе для развіцця культуры, мастацтва і для моладзі». «Пепль» адзначае патрасаючае ўражанне, якое робіць ігра совецкіх музыкантаў. Газета называе маладых совецкіх скрыпачоў «Ударнай брыгадай музыкі».

Газета «Вент'ем сіекль» піша, што совецкія скрыпачы зрабілі бліскучае ўражанне. «Іх тэхніка бездакорна, чыстата гуку выключная. Іх ігра вызначаецца благародствам стылю».

Карл Осецкі—палоннік фашысцкіх канібалаў

СТАКГОЛЬМ (сталіца Швецыі), 3 красавіка. (БЕЛТА). Шведская газета «Гетэборгс хандэльстыднінг» паведамляе, што германскі міністр Герынг адказаў адмаўленнем на патрабаванне арганізацый, якія змагаюцца за мір, дазволіць выехаць з Германіі пакутуючаму ў фашысцкіх засценках вядомаму германскаму антыфашысцкаму публіцысту Карлу Осецкаму, атрымаўшаму нобелеўскую прэмію. Герынг заявіў, што германскія ўлады лічаць Осецкага палітычна «ненадзейным» чалавекам і таму не дазволяць яму выехаць з Германіі.

Нарвежская газета «Дагбладэт» змяшчае артыкул аб варварскіх адносінах германскіх фашыстаў да хворага Карла Осецкага.

У гэтым артыкуле газета піша, што калі цывілізованы свет будзе спакойна адносіцца да лёсу Осецкага, то германскія фашысты замучаць яго да смерці.

Перад выбарамі ў японскі парламент

У ДЗЕЯННЕ ПРЫВЕДЗЕН УВЕСЬ АДМІНІСТРАЦЫЙНЫ АПАРАТ

ТОКІО (сталіца Японіі). 5 красавіка. (БЕЛТА). Сёння прэм'ер Хаясі выступіў з прамовай на канферэнцыі губернатараў, скліканай для абмеркавання пытання аб падрыхтоўцы да выбараў у ніжнюю палату. Паводле слоў агенцтва Домей Цусін, Хаясі падкрэсліваў, што роспуск ніжняй палаты зроблен «як шаг, накіраваны да рэформы парламента», і для таго, каб «палітычныя партыі прызадумаліся над сваімі паводзінамі». У заключэнне Хаясі прапанаваў губернатарам прыняць усе магчымыя меры да «забеспячэння поспеху выбараў».

Міністр юстыцыі Сіоно заклікаў губернатараў прыняць меры да ажыццяўлення «найстражэйшага кантролю над выбарамі», не звяртаючы ўвагі на гучныя заявы палітычных партый аб «паціранні чалавечых праў».

Міністр унутраных спраў Каварада асабліва падкрэсліваў, што губернатары павінны бязлітасна падаўляць «усякія выступленні ў часе перадвыбарнай кампаніі, якія маюць на мэце ўнесці варожасць паміж арміяй і насельніцтвам» і т. д.

Вясна. Радасна сустрэлі яе ў дзіцячых садах і яслях. НА ЗДЫМКУ: Ліля Рыжкоўская, Хіля Шэрман і Іна Бэшко на прагулцы ў гарадскім садзе.

Фото С. Грына і В. Лейна.

РЭАЛІЗАЦЫЯ БІЛЕТАЎ 11 ЛАТАРЭІ АСОАВІЯХІМА

Рэалізацыя білетаў 11 латарэі Асоавіяхіма пачалася 20 лютага. Там, дзе падрыхтоўчая і арганізацыйна-масавая работа праведзена шырока і своечасова, дзе ўвесь апарат і асабліва актыў аддаюць латарэі належную ўвагу, справа ідзе добра. Заслаўскі райсовет Асоавіяхіма (старшыня т. Касцюкоў) рэалізаваў білетаў на 33 тыс. руб., Бабруйскі райсовет (старшыня т. Мнушкін) рэалізаваў на 45 тыс. руб., Барысаўскі райсовет (старшыня т. Чайко) рэалізаваў на 96 тыс. руб., Гомельскі райсовет (старшыня т. Лебедзеў)—на 180 тыс. руб. і т. д. Усе гэтыя советы разлічыліся з Цэнтральным советам Асоавіяхіма.

Кіраўнікі передавых арганізацый Асоавіяхіма па-бальшэвіцку змагаюцца за ўзмацненне фінансавай базы і тым самым узмацняюць абаронную работу таварыства.

Аднак, ёсць рад раёнаў, як Багушэўскі, Брагінскі, Быхаўскі, Бялыніцкі, Гарадоцкі і т. д., якія ў справе рэалізацыі білетаў латарэі Асоавіяхіма цягнуцца ў хвасце. А такія раёны, як Чачэрскі, Церахоўскі, Халопеніцкі, Суражскі, Смілавіцкі, Журавіцкі, Будакашалеўскі не рэалізавалі ні аднаго білета. Ніякай работы тут не праводзіцца і ўся гэта важная справа прадастаўлена самацёку.

Усяго па БССР паступіла па данных Дзяржбанка 1.017.374 руб., ці 49,2 проц. —гэта недля амаль пяцітыднёвай рэалізацыі.

Асоавіяхім, аб'ядноючы лепшыя кадры абароннага актыва, з'яўляецца баявым рэзервам РСЧА. Апіраючыся на шырокі Асоавіяхімаўскі актыў, мы павінны апраўдаць ганаровае званне рэзерва РСЧА, давер'е партыі і ўрада і поўнасцю сабраць на абарону Совецкага Саюза 85 мільёнаў рублёў. Латарэйныя камітэты, упаўнаважаныя па латарэі, работнікі райсоветаў, рэвізійныя камісіі—павінны паставіць работу так, каб ні адзін білет, атрыманы для рэалізацыі, не астаўся непагашаным.

ФРЭЙДЗІН.
Начальнік латарэйнага бюро ЦС Асоавіяхіма БССР.

СПАБОРНІЦТВЫ ПЛАЎЦОЎ МЕНСКА—КІЕВА

Сёння ў 12 гадзін раніцы ў водным басейне менскага Дома Чырвонай Арміі пачынаецца таварыскі матч па плаванню паміж зборнымі камандамі плаўцоў Менска і Кіева. У праграме спаборніцтваў заплывы на розныя дыстанцыі ўсімі стылямі плавання. Асабліва цікавымі прадстаяць заплывы вольным стылем на 100 і 200 метраў для мужчын і ныранне на хуткасць для мужчын і жанчын. Апрача таго будуць праведзены тры эстафеты і матч па воднаму пола (ігра з мячом у вадзе). Спаборніцтвы працягнуцца два дні.

КАЛГАСНЫЯ ХАРЫСТЫ, АКРАБАТЫ, ТАНЦОРЫ

У калгасе імя Варашылава Тураўскага раёна другі год існуе харавы гурток. Гэтым гуртком кіруе ордананосец-калгаснік Юхневіч Мацвей. Не гледзячы на тое, што Юхневічу 65 год, у яго добры голас. Ён таксама лепшы танцор і зборшчык народнага фальклора.

Перад сяўбой для абслугоўвання калгаснікаў, якія працуюць на полі, Юхневіч Мацвей арганізоўвае гурток калгасных акрабатаў, танцораў і харыстаў. Развучваюцца калгасныя частушкі пра ўраджай, пра заможную калгасную вясну.

Ф. А. БАГАРАД

1 красавіка 1937 года ў г. Віцебску памерла дацэнт віцебскага медвуза і кандыдат медыцынскіх навук, урач-неўрапатолаг Фрыда Аронаўна Багарад. Грамадскасць і работнікі аховы здароўя Совецкай Беларусі страцілі спецыяліста высокай кваліфікацыі, аддананага і чулага да хворых урача. З першых дзён арганізацыі нервовай клінікі ў г. Менску, будучы ардынатарам, у апошні час асістэнтам, яна карысталася заслужаным аўтарытэтам як сярод хворых, так і сярод калектыва работнікаў нервовай клінікі. Выдатны таварыш, таленавіты педагог, высокакваліфікаваны спецыяліст і вельмі скромны чалавек, яна выклікала да сябе шчырае пачуццё павагі і любві. Фрыда Аронаўна прымала дзейны ўдзел у арганізацыі віцебскага медвуза. Пры віцебскай нервовай клініцы яна вяла самастойны курс нервовых хвароб. Як навуковы работнік, д-р Багарад пакінула пасля сябе рад арыгінальных і каштоўных навуковых работ.

Бывай, дарагі таварыш! Памяць аб табе захаваецца надоўга ў нашых сэрцах.

Група таварышоў: праф. Маркаў; дацэнты — Афонскі, Дабрускін, Слуцкая; асістэнты — Мельнікаў, Пракапчук, Куўшынаў, Філіпенка, Юрацкая; дактары — Файнгольд, Кантар, Гарэлік, Кукес, Берноўскі, Лісоўская, Бейлін, Інгель; ардынатары Гельман і Вальфсон.

ДЗЕННІК

— Агульны сход прапагандыстаў Кагановіцкага раёна партыйнай і комсамольскай сеткі адбудзецца 7 красавіка ў 7 гадзін вечара ў Доме тэхнікі.

— Нарада агітатараў Варашылаўскага раёна па пытанню вывучэння даклада таварыша Сталіна на лютаўскім Пленуме ЦК ВКП(б) адбудзецца 7 красавіка ў 7 гадзін вечара, у клубе работнікаў асветы.

Адказны рэдактар Д. В. ЮРКОЎ.

НАРКОМХАРЧПРОМ БССР
Трэст „БЕЛКМО"
(Менск, Рэволюцыйная, 3)
ЯДНАЕ кандзіцерскія фабрыкі:
«КОМУНАРКА» «СПАРТАК» «ЧЫРВОНЫ ХАРЧАВІК»
«Х КАСТРЫЧНІК» «ЧЫРВОНЫ МАЗЫРАНІН»
ВЫРАБЛЯЮЦЬ шырокі асартымент

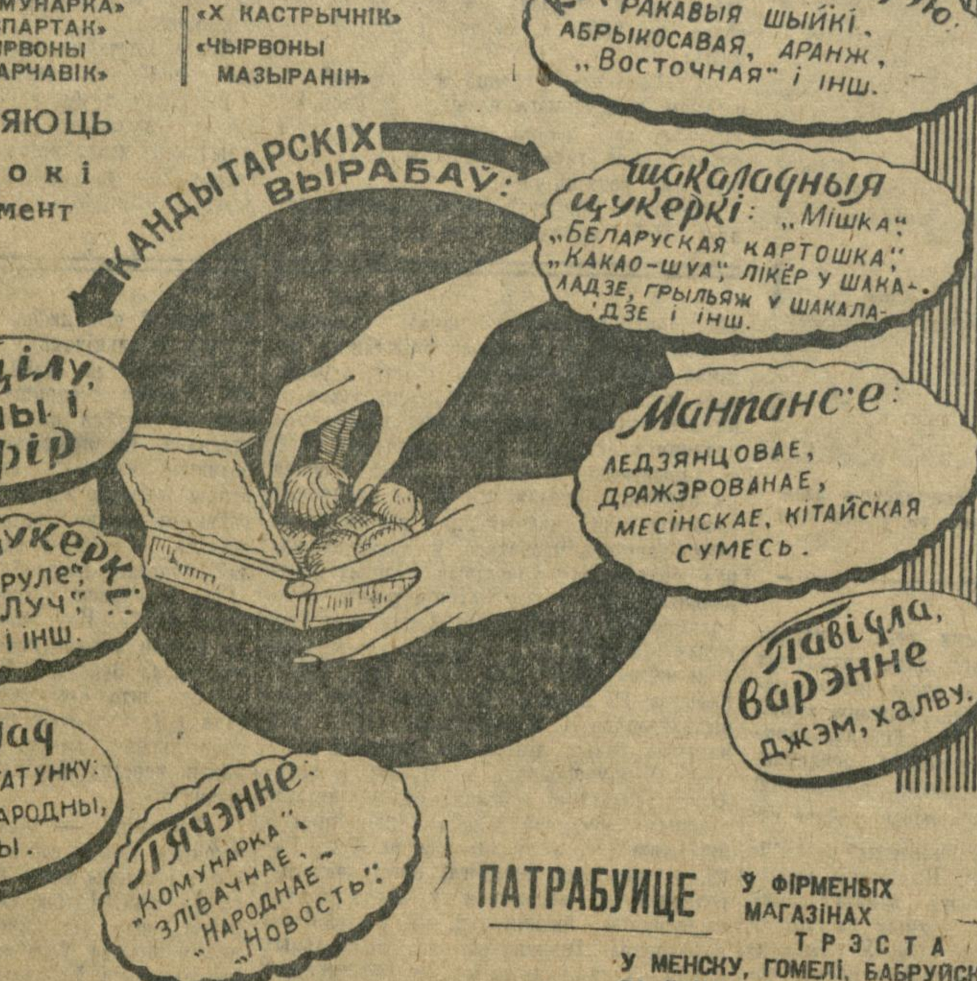

ПАТРАБУЙЦЕ ў фірменных магазінах трэста у Менску, Гомелі, Бабруйску і ва ўсіх магазінах гастранома, харчгандля і інш.

ЗБЕРАЖЭННІ
ЗРУЧНА І ВЫГОДНА ХАВАЦЬ У АШЧАДНАЙ КАСЕ

АШЧАДНАЯ КАСА ПРЫМАЕ ўклады ад усіх грамадзян і выдае ўклады часткамі або поўнасцю па першаму патрабаванню ўкладчыка.
СТРОГА ЗАХОЎВАЕ тайну і недатыкальнасць укладаў.
ПРЫМАЕ ад укладчыкаў завяшчальныя распараджэнні па ўкладах.
УПЛАЧВАЕ ўкладчыкам процанты па ўкладах.

ЦІ З'ЯЎЛЯЕЦЕСЯ ВЫ УКЛАДЧЫКАМ АШЧАДНАЙ КАСЫ?

АШЧАДНАЯ КАСА ПЕРАВОДЗІЦЬ па першаму патрабаванню ўкладчыка яго ўклад ва ўсякую іншую ашчадную касу.
ВЫДАЕ акрэдытывы, па якіх грошы выплачваюцца ў раённых ашчадных касах і іх аддзяленнях.
АПЛАЧВАЕ выйгрышы і купоны па аблігацыях дзяржаўных пазык.

У ТЭАТРАХ І КІНО:
БЕЛАРУСКІ ПЕРШЫ ДЗЯРЖАЎНЫ ТЭАТР (БДТ-1) КАПІТАНСКАЯ ДАЧКА Абанем. № 76
Памяшк. Дзярж. Яўрэйск. тэатра — БЕЛДЗЯРЖТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА
5 красавіка КАПЕЛІЯ Абанем. № 11
Гукавы кінотэатр «ЧЫРВОНАЯ ЗОРКА» ДЭПУТАТ БАЛТЫК
Дзіцячы гукавы кінотэатр ДЗЕЦІ КАПІТАНА ГРАНТА Кінохроніка № 15.
Гукавы кінотэатр «Пралетарый» ЗОРЫ ПАРЫЖА Пачатак сеансаў 5, 7, 9 і 11 гадзін веч.
Гукавы кінотэатр «ІНТЭРНАЦЫЯНАЛ» ВАРОЖЫЯ СЦЕЖКІ
Гукавы кінотэатр «Спартак» НОВАЯ РАДЗІМА

РАДЫЁПЕРАДАЧЫ НА 6 КРАСАВІКА:
8.30 — «Апошнія паведамленні». 10.30 — канцэрт па заяўках дзяцей. 16 — канцэрт па заяўках радыёслухачоў. 17.15 — перадача на яўрэйскай мове. 18.30 — канцэрт. 19 — літаратурная перадача.

РАДЫЁПЕРАДАЧЫ НА 7 КРАСАВІКА:
8.30 — «Апошнія паведамленні». 16 — музычная перадача. 17 — перадача для дзяцей. 17.35—«Апошнія паведамленні». 18.30—Завочная партвучоба. 19.30—развучванне беларускай народнай песні. 20 — канцэрт. 20.45 — перадача на польскай мове. 21.15 — трансляцыя сімфанічнага канцэрта. 23 — «Апошнія паведамленні». 23.15 — «Апошнія паведамленні» на польскай мове.

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ КАНСЕРВАТОРЫЯ абвяшчае ПРЫЁМ СТУДЭНТАЎ НА 1937—38 НАВУЧАЛЬНЫ ГОД НА НАСТУПНЫЯ АДДЗЯЛЕННІ:
АРКЕСТРАВАЕ, ФАРТЭПІЯННАЕ, ВАКАЛЬНАЕ, КАМПАЗІТАРСКАЕ, КЛУБНА-ІНСТРУКТАРСКАЕ, МУЗЫКАЛЬНАГА ВЫХАВАННЯ.
ПРЫЁМ ЗАЯЎ ПРАВОДЗІЦЦА ДА 15 ЧЭРВЕНЯ.
Да заявы неабходна прыкласці ўсе дакументы, патрабуемыя для паступлення ў ВНУ, кароткую аўтбіяграфію і звесткі і аб музыкальнай падрыхтоўцы.
Прыёмовыя іспыты з 15 да 25 чэрвеня.
Запытанні і заявы з дакументамі накіроўваць па адрасу: БССР, г. Менск, вул. Кірава, 45, дырэктару Бел. дзярж. кансерваторыі.
ДЫРЭКЦЫЯ.

РЭДАКЦЫІ «ЗВЯЗДЫ» патрэбны МАШЫНІСТКІ на дзенную і вячэрнюю работу. Звяртацца па тэл. № 24-289, ці непасрэдна ў сакратарыят (трэці паверх).

ДОМУ НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ БССР ПАТРЭБНЫ ЧАСОВА КВАТЭРЫ І ПАКОІ. Раён хоць які. Звяртацца па тэл. № 24-289 або Дом урада, левае крыло, 6 паверх, пакой 602.

У СПЕЦЫЯЛІЗАВАНЫМ — МАГАЗІНЕ — (Менск, Ленінская, 9/2). БЕЛСКУРСНАБЗБЫТА ЗАЎСЁДЫ ЕСЦЬ У ВЯЛІКІМ ВЫБАРЫ розны АБУТАК ФАБРЫК БЕЛСКУРАБУТТРЭСТА ПАВЫШАНАЙ ЯКАСЦІ І СТАНДАРТНЫ

ТАКСАМА ЁСЦЬ ГАЛАНТАРЭЙНЫЯ ТАВАРЫ ВЫТВОРЧАСЦІ фабрыкі імя КУЙБЫШЭВА — ПАРТФЕЛІ, СУМКІ ДАМСКІЯ, БУМАЖНІКІ, ПАРТМАНЭ, ЧАМАДАНЫ і інш.
МАГАЗІН АДКРЫТ З 10 Г. РАНІЦЫ ДА 6 Г. ВЕЧАРА БЕЗ ВЫХОДНЫХ ДЗЁН.
К. К. С.

Уп. Галоўлітбела № А—2055. Друкарня газеты «Звязда», Менск, Совецкая, 63.